

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

Ωραιοποίηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

του

Πασαλή Εμμανουήλ Ερμή

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική Φορολογία και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Θεσσαλονίκη2021

Αφιερώνεται στην γιαγιά μου Ερμιόνη.

Ευχαριστίες...

Η παρούσα διπλωματική εργασία , αποτελεί την ολοκλήρωσή των σπουδών μου στο Μεταπτυχιακό αυτό που τόσα πολλά έμαθα .

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τους ανθρώπους που μου στάθηκαν δίπλα για να καταφέρω να ολοκληρώσω τα ακαδημαϊκά εξάμηνα και την συγγραφή της εργασίας μου, αλλά και το σύνολο των καθηγητών μου που μέσα από την διδασκαλία τους , εξελίχθηκαν οι γνώσεις μου πάνω στην Λογιστική και Χρηματοοικονομική.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εν λόγω διπλωματική εργασία με τίτλο "ΩΡΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ" έχει καθαρά περιγραφικό χαρακτήρα με στόχο την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων, την έννοια και τις μεθόδους παραποίησής τους από τους χρήστες τους, και τους τρόπους με τους οποίους εφαρμόζονται οι ελεγκτικές διαδικασίες με βάση τους διεθνείς κανόνες των Προτύπων Ελέγχου.

Το πρώτο κεφάλαιο έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και αποτελείται από την Εισαγωγή η οποία περιγράφει τον σκοπό της συγγραφής της εργασίας καθώς και τα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν το θέμα της εργασίας, τα οποία εν συνεχεία γίνεται προσπάθεια να απαντηθούν με δομημένα επιχειρήματα που βασίζονται σε έρευνες και βιβλιογραφικές πηγές.

Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελείται από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας η οποία περιλαμβάνει έρευνες και μελέτες σχετικά με τις ενότητες της διπλωματικής.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται η εννοιολογική ανάλυση των κατηγοριών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, η περιγραφή των οικονομικών στοιχείων που τις συνθέτουν, οι χρήστες που τις χρησιμοποιούν, αλλά και το κανονιστικό πλαίσιο πάνω στο οποίο συντάσσονται.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται ολόκληρο το φάσμα της λογιστικής απάτης, καθώς και της ευρύτερης σημασίας του όρου "Δημιουργική Λογιστική". Αναλύονται, ουσιαστικά, τα είδη της λογιστικής απάτης, ο τρόπος με τον οποίο συνδέονται, η εμπλοκή τους με τον ανθρώπινο παράγοντα, τα οφέλη και τα κίνητρα των διοικούντων και των εξωτερικών παραγόντων μιας οικονομικής οντότητας που οδηγούν σε αυτή, και την διαφορά της με την δημιουργική λογιστική, εξετάζεται ο τρόπος, με τον οποίο μπορούν να παραποιηθούν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών προς τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

Το πέμπτο κεφάλαιο εμβαθύνει περισσότερο στους τρόπους με τους οποίους μια επιχείρηση ωραιοποιεί τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Περιγράφονται έννοιες όπως "Λογιστική Κθάραση", "Εικονικές πωλήσεις", "Τα μεγάλα λουτρά", στα πλαίσια παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Ακόμη αναφέρονται τα οικονομικά στοιχεία που χρησιμοποιεί μια οικονομική οντότητα για να εμφανίσει

περισσότερα ή λιγότερα κέρδη στα αποτελέσματά της , ταμειακή ρευστότητα, αυξημένα ίδια κεφάλαια , κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων και άλλα.

Στο έκτο κεφάλαιο της εργασίας,σκοπός είναι η παρουσίαση της διαδικασίας του ελέγχου και ειδικότερα των ενεργειών και αρχών των ελεγκτών στα πλαίσια των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και κανόνων.

Αναφέρονται οι σχέσεις μεταξύ των ελεγκτικών φορέων με την διοίκηση, τα πλαίσια συνεργασίας τους,ο ρόλος των ελεγκτών και ο κώδικας ηθικής και δεοντολογίας πάνω στον οποίο πρέπει να διεξάγουν τους ελέγχους τους.

ABSTRACT

This dissertation entitled "BEAUTIFICATION OF FINANCIAL STATEMENTS" has a purely descriptive character with the aim of analyzing the financial statements, the meaning and methods of falsification by their users, and the ways in which auditing procedures are applied. based on the international rules of Auditing Standards.

The first chapter consists of the Introduction which describes the purpose of writing the work, the Bibliographic Review, as well as the research questions related to the topic of the work, which are then attempted to be answered with structured arguments based on research and bibliographic sources.

The second chapter provides a conceptual analysis of the categories of financial statements, a description of the financial data that make them up, the users who use them, and the regulatory framework on which they are written. The third chapter describes the full range of accounting fraud, as well as the broader meaning of the term "Creative Accounting". The types of accounting fraud are analyzed, the way in which they are related, their involvement with the human factor, the benefits and incentives of the managers and external agents of an entity that lead to it, and its difference with the creative accounting. examines the way in which companies' financial statements can be falsified to users of financial statements.

The fourth chapter goes deeper into the ways in which a business beautifies its financial statements. Concepts such as "Accounting Clearance", "Virtual sales", "The big baths" are described, in the context of falsification of financial statements. It also lists the financial data that an entity uses to show more or less profits in its results, cash flow, increased equity, inventory velocity and more.

In the fifth chapter of the dissertation, the purpose is to present the audit process and in particular the actions and principles of auditors within the framework of International Standards on Auditing and Rules.

The relations between the auditing bodies with the management, the frameworks of their cooperation, the role of the auditors and the code of ethics and ethics on which they have to carry out their audits are mentioned.

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΣΚΟΠΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ.....	12
1.1 Εισαγωγή.....	12
1.2 Σκοπός.....	12
1.3 Ερευνητικά ερωτήματα.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	14
2.1 Γενικά.....	14
2.1.1 Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.....	14
2.4.2 Λογιστική απάτη.....	16
2.4.3 Δημιουργική λογιστική.....	17
2.4.4 Έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	17
2.4.5 Σχέσεις μεταξύ ελεγκτών και επιχειρήσεων.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	20
3.1 Εισαγωγή στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.....	20
3.1.1 Ορισμός.....	20
3.2 Σκοπός.....	20
3.3 Γενικές αρχές.....	21
3.3.1 Ακριβοδίκαιη παρουσίαση και συμμόρφωση σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ.....	21
3.3.2 Συνεχιζόμενη δραστηριότητα.....	21
3.3.3 Η αρχή των δεδουλευμένων.....	22
3.3.4 Σημαντικότητα και συγκέντρωση.....	22
3.3.5 Συμψηφισμός.....	23
3.3.6 Συχνότητα Παρουσίασης.....	23
3.3.7 Συγκριτική Πληροφόρηση.....	23
3.3.8 Ομοιομορφία της Παρουσίασης.....	24
3.4 Είδη Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.....	24
3.4.1 Κατάσταση Οικονομικής Θέσης (Ισολογισμός).....	24

3.4.2 Κατάσταση Συνολικών Εσόδων.....	25
3.4.4 Κατάσταση Ταμειακών Ροών.....	29
3.4.5 Γνωστοποιήσεις-Σημειώσεις.....	34
3.5 Χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.....	35
3.6 Νομικό πλαίσιο των Χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	37
3.6.1 Γενικά.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ.....	40
4.1 Η έννοια της λογιστικής απάτης.....	40
4.1.1.Ορισμός.....	40
4.2 Κατηγορίες λογιστικών απατών.....	40
4.2.1. Απάτη προς Όφελος της Επιχείρησης.....	40
4.2.2 Απάτη σε Βάρος της Επιχείρησης.....	41
4.2.3 Το τρίγωνο της απάτης.....	42
4.3. Κίνητρα παραποίησης οικονομικών καταστάσεων από τους εσωτερικούς υπαλλήλους.....	45
4.3.1 Κίνητρα των κεφαλαιαγορών.....	45
4.3.2.Κίνητρα από συμβατικές υποχρεώσεις της επιχείρησης.....	47
4.3.3 Σύνθεση διοικητικού συμβουλίου.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	49
5.1 Γενικά.....	49
5.2 Λογιστική Κάθαρση- BigBathAccounting.....	49
5.3 Λογιστικά τεχνάσματα.....	50
5.4 Μεγέθη εκτός Ισολογισμού.....	51
5.5 Άυλα στοιχεία ενεργητικού και κεφαλαιοποίηση εξόδων.....	52
5.6 Λογιστικές Πρακτικές Εταιριών Διαδικτύου.....	52
5.7 Διαστρέβλωση πραγματικών εσόδων.....	52
5.8 Υλικά ή Ενσώματα Πάγια.....	53
5.9 Συμμετοχές- Χρεόγραφα.....	54
5.10 Κεφαλαιοποίηση εξόδων.....	55

5.11 Αγορές προϊόντων και Πωλήσεις	55
5.11.1 Παραποίηση μέσω εκπτώσεων	56
5.13 Πελάτες- Απαιτήσεις - Γραμμάτια Εισπρακτέα	58
5.14 Η Τακτική “ChannelStuffing”	59
5.14 ΕικονικέςΠωλήσεις (Illegitimate Sales Transactions).....	60
5.15 Cookie Jar Reserve	60
5.16 Big Bath Accounting.....	61
5.17 Πώλησηκαιεπανακμίσθωση (sales and lease back).....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	63
Ελεγκτική και ελεγκτικά Πρότυπα	63
6.1 Εισαγωγή	63
6.2 Αντικείμενο της Ελεγκτικής	63
6.2.1 Σκοπός της Ελεγκτικής.....	63
6.3 Κατηγορίες Ελέγχων.....	64
6.3.1 Εσωτερικός έλεγχος	64
6.4 Εξωτερικός έλεγχος	67
6.4.1 Γενικά.....	67
6.5 Η επιρροή του εσωτερικού ελέγχου στον εξωτερικό.....	67
6.6 Οι πληροφορίες που αντλεί ο εξωτερικός ελεγκτής μέσα από την διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου.....	68
6.5 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας IFAC.....	69
6.6 Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα Δ.Ε.Π.	70
6.7 Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου ως μέσο πρόληψης της παραποίησης	71
6.8 Ο Ρόλος και η Δράση του Εξωτερικού Ελεγκτή	73
6.9 Η έκθεση ελέγχου	75
6.10 Επαγγελματική δεοντολογία και ηθική των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών	78
6.10.1 Βασικές αρχές του κώδικα δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών	79
6.10.2 Η ανεξαρτησία του ελεγκτή	80
6.11 Εκτίμηση Κινδύνων από τους Ελεγκτές.....	81

6.12 Τρόποι Αντιμετώπισης της Λογιστικής Απάτης και των Παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων	82
6.12.1 Ο Εσωτερικός Ελεγκτής	83
6.12.2 Η Διοίκηση	84
6.12.3 Το κράτος	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	87
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89
Ελληνική.....	89
Ξενόγλωσση	91
Διαδικτυακές πηγές.....	93

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στις μέρες μας, οι επιχειρήσεις προσπαθούν να προσαρμοστούν σε ένα σύνθετο και μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον το οποίο αποτελείται από έντονο ανταγωνισμό και μεγάλες τάσεις παγκοσμιοποίησης των αγορών με αποτέλεσμα να δημιουργούνται διακυμάνσεις και αστάθειες στις οικονομίες κλίμακας. Αυτό έχει σαν συνέπεια να κάνει δυσκολότερη την αποτύπωση μιας ωραιοποιημένης εμφάνισης των λογιστικών βιβλίων και οικονομικών καταστάσεων των οικονομικών οντοτήτων. Προκειμένου οι επιχειρήσεις να εξακολουθούν να έχουν θετικό πρόσημο στον ισολογισμό τους, να εμφανίζουν όσο το δυνατόν περισσότερα κέρδη στα Αποτελέσματα χρήσης και να προσελκύουν ολοένα και περισσότερο επενδυτικό κοινό οδηγούνται στην πράξη διαφόρων οικονομικών εγκλημάτων και παραποιήσεων. Η ραγδαία αύξηση των οικονομικών εγκλημάτων και των λογιστικών απατών έχει κινητοποιήσει τους κρατικούς μηχανισμούς της κάθε χώρας να εφαρμόζουν περισσότερους και αυστηρότερους ελέγχους για μεγαλύτερη διαφάνεια και να επιβάλλουν όπου χρειάζεται κυρώσεις και τιμωρίες στις επιχειρήσεις.

1.2 Σκοπός

Σκοπός της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι να συγκεντρώσει και να αναλύσει τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις τις οποίες οι χρήστες παραποιούν προκειμένου να επωφεληθούν για δικά τους συμφέροντα, τα είδη των παραποιήσεων αυτών, αλλά και τα πλαίσια του ελέγχου που διενεργούν οι διάφοροι φορείς με σκοπό την οικονομική διαφάνεια, την νομιμότητα, και την φοροδιαφυγή.

1.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Μέσα από δομημένη περιγραφή και βιβλιογραφίες θέτονται ερωτήματα όπως:

- Ποιές είναι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις;
- Ποιοί είναι οι χρήστες τους;
- Τί είναι η δημιουργική λογιστική;
- Ποιά η διαφορά της δημιουργικής λογιστικής με την λογιστική απάτη;
- Μέσω ποιών στοιχείων του ενεργητικού/παθητικού των οικονομικών καταστάσεων ωραιοποιείται η εικόνα μιας οικονομικής οντότητας;
- Ποιά είναι τα τεχνάσματα που χρησιμοποιούνται για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων;
- Τί είναι ο έλεγχος;
- Ποιός είναι ο σκοπός και το αντικείμενο της ελεγκτικής;
- Ποιά η σημασία του εσωτερικού ελέγχου;
- Ποιός ο ρόλος των ελεγκτών;

Τα οποία θα γίνει προσπάθεια να απαντηθούν μέσα από την συγγραφή της διπλωματικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1Γενικά

Στην παρούσα ενότητα πραγματοποιείται μια αναφορά σε ορισμένες ελληνικές και ξένες βιβλιογραφίες, οι οποίες εστίασανστην έρευνα και ανάλυση σημαντικών θεμάτων σχετικά με τις λογιστικές απάτες που απασχόλησαν τον κλάδο της οικονομικής και ελεγκτικής επιστήμης. Ταυτόχρονα, αποτύπωσαν τον τρόπο , με τον οποίο εμπλέκεται η δημιουργική λογιστικήστην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων και παράλληλα τα πλαίσια των διεθνών προτύπων ελέγχου, πάνω στα οποία εφαρμόζονται οι ελεγκτικές διαδικασίες.

2.1.1 Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

Το ζήτημα των παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων ερευνήθηκε αναλυτικά από τον συγγραφέα Σπάθη (2002). Η πρόταση των συγγραφέων αφορούσε σε μια μέθοδο καινοτόμα, η οποία μέσω της ανάλυσης ορισμένων χρηματοοικονομικών δεικτών, ανιχνεύει τις εταιρίες που έχουν παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Οι χρηματοοικονομικοί αυτοί δείκτες είναι γνωστοί και ως redflags. Συγκεκριμένα:

- Σύνολο Υποχρεώσεων/Σύνολο Ενεργητικού.
- Αποθέματα/Πωλήσεις.
- Καθαρά κέρδη/Πωλήσεις.
- Πωλήσεις/Σύνολο Ενεργητικού.
- Z - score(Τυπική απόκλιση), που φανερώνει την οικονομική δυσχέρεια μιας εταιρίας.

Η εφαρμογή των παραπάνω δεικτών πραγματοποιήθηκε σε 76 εισηγμένες εταιρίες στην Ελλάδα στο ΧΑΑ(ειδικότερα, 38 με παραποιημένες οικονομικές

καταστάσεις και 38 με μη - παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις), σύμφωνα με τον Σπάθη(2002).

Ωστόσο, οι εν λόγω δείκτες είχαν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις εταιρίες με παραπονημένες και μη παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις, πράγμα που δείχνει πως το παρόν μοντέλο εύρεσης παραπονημένων οικονομικών καταστάσεων είναι δυνατόν να εφαρμοστεί επιτυχώς σε εταιρίες του ΧΑΑ.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με την αναφορά του Σπάθη(2002) «οι δείκτες Αποθέματα /Πωλήσεις και Σύνολο Υποχρεώσεων / Σύνολο Ενεργητικού έχουν θετικό πρόσημο, ενώ ο δείκτης z-score αρνητικό. Αυτό σημαίνει ότι: εταιρίες με υψηλά αποθέματα ως προς τις πωλήσεις, με υψηλές υποχρεώσεις ως προς το σύνολο του ενεργητικού και χαμηλή τιμή z-score (εμφάνιση οικονομικής στενότητας), έχουν αυξημένες πιθανότητες να καταταγούν στις επιχειρήσεις που παραποιούν τις οικονομικές τους καταστάσεις. Η ύπαρξη υψηλών αποθεμάτων δείχνει χαμηλή ανακύκλωση αλλά και πιθανή επέμβαση στην απογραφή τους για λόγους βελτίωσης των αποτελεσμάτων. Η υψηλή δανειακή επιβάρυνση σε συνδυασμό με ύπαρξη οικονομικών πιέσεων ωθεί τις εταιρίες στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων με στόχο την «ωραιοποίησή τους».

Οι LendezandKorevec (1999) ερευνούν το ζήτημα των παραπονημένων λογιστικών καταστάσεων και με αναφορές, καθιστούν σαφές πως παράγοντες όπως τα χαρακτηριστικά του μάνατζμεντ και τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της εταιρίας είναι παράγοντες που ευνοούν την περίπτωση να δημιουργηθούν ανάλογα φαινόμενα. Ειδικότερα, τα λειτουργικά χαρακτηριστικά μιας εταιρίας είναι ικανά, ορισμένες φορές, να δημιουργούν προϋποθέσεις που οδηγούν στη δημιουργία απάτης. Τα χαρακτηριστικά αυτά σχετίζονται άμεσα με την πολυπλοκότητα και τη φύση τόσο της εταιρίας, όσο και των συναλλαγών της.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός πως, αν τα περιουσιακά στοιχεία μιας εταιρίας βασίζονται, όχι σε αντικειμενικά κριτήρια, αλλά υποκειμενικά, είναι πιο εύκολη η χειραγώγηση των οικονομικών αποτελεσμάτων. Ακόμη, παραδείγματα λειτουργικών χαρακτηριστικών που επίσης προσφέρουν την ευκαιρία για απάτη αποτελούν η πολυσύνθετη οργανωτική δομή των εταιριών και οι περίπλοκες συναλλαγές που πραγματοποιούνται. Τέλος, η οικονομική κατάσταση, στην οποία βρίσκεται μια επιχείρηση, αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου

Σπάθη(2002). Συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως λόγω χάρη η χαμηλή κερδοφορία, η ταμειακή στενότητα, αλλά και η παρουσία συσσωρευμένων ζημιών στην εταιρία, είναι πιθανόν να έχουν ως αποτέλεσμα την απάτη, προκειμένου να ανατραπεί η παρούσα κατάσταση.

2.4.2 Λογιστική απάτη

Σύμφωνα με το ελεγκτικό πρότυπο S.A.S (Statement on auditing Standards) Νο99 (2004), το Αμερικανικό Ινστιτούτο ορκωτών λογιστών αναφέρει ότι ο όρος απάτη, με την ευρύτερη οικονομική έννοια, αποτελεί την επιτηδευμένη αλλοίωση των οικονομικών στοιχείων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, η οποία διαπράττεται από έναν ή και περισσότερους υπαλλήλους μιας εταιρείας για προσωπικό τους όφελος.

Ειδικότερα, η έννοια λογιστική απάτη, σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 240, είναι η εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων ή άλλων τρίτων που έχει ως αποτέλεσμα την ψεύτικη παρουσίαση (misrepresentation) των λογιστικών καταστάσεων. Από το ίδιο Πρότυπο πηγάζουν και οι οδηγίες, σχετικά με τις ευθύνες των παραπάνω, καθώς και τον τρόπο που πρέπει να εκτιμούν και να κρίνουν την απάτη κατά τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Μια ακόμη άποψη, σύμφωνα με τον IFAC στο ISA 240, είναι ότι η απάτη ορίζεται ως «μια σκόπιμη ενέργεια ενός ή περισσοτέρων μελών της διοίκησης, των υπαλλήλων ή άλλων τρίτων, η οποία περιλαμβάνει δόλο, προκειμένου να αποκτηθούν άδικες ή παράνομες ωφέλειες».

Εν συνεχεία, ο Abbasi(2012) καταγράφει σε άρθρο του στην Journal MIS Quarterly το πρόβλημα που δημιουργεί το ζήτημα της απάτης και παρουσιάζει μία λύση ως τρόπο αντιμετώπισης. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον ίδιο, η πράξη της οικονομικής απάτης είναι πιθανό να έχει σημαντικές άσχημες συνέπειες στην μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας επιχείρησης, επιπτώσεις για τους εργαζόμενους της εταιρίας, καθώς και τους επενδυτές της, αλλά ταυτόχρονα και για ολόκληρη την οικονομία. Δεν είναι τυχαίο πως σε πολλές από τις μεγαλύτερες χρεοκοπίες στην περιοχή των ΗΠΑ, που αφορούν σε επιχειρήσεις, παρατηρείται ενασχόληση με τεράστιες απάτες και ως αποτέλεσμα αυτού υπήρξε μεγάλη έμφαση

στην ανάπτυξη των αυτοματοποιημένων προσεγγίσεων για τον εντοπισμό των οικονομικών απατών. Ωστόσο, οι πιο πολλές μέθοδοι που χρησιμοποιούν, δεν καταφέρνουν τα επιθυμητά αποτελέσματα απόδοσης, με συνέπεια να αναστέλλεται ο εντοπισμός των οικονομικών απατών.

2.4.3 Δημιουργική λογιστική

Αξίζει να σημειωθεί, πως οι πρώτοι που ανέλυσαν την σημασιολογία της δημιουργικής λογιστικής ήταν οι Barnea, A., Ronen, J. and Sadan, S. (1976), οι οποίοι αναφέρουν πως δημιουργική λογιστική είναι η επιτηδευμένη απόσβεση των μεταβολών των κερδών, μέχρι ένα σημείο, ούτως ώστε τα κέρδη να εμφανίζονται φυσιολογικά και να είναι αποδεκτά από την οικονομική οντότητα.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Kamal Nasser(1993) ως δημιουργική λογιστική, λαμβάνεται υπόψη η διαδικασία, κατά τη διάρκεια της οποίας, οι υπεύθυνοι σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων αλλάζουν τα λογιστικά δεδομένα με τρόπο τέτοιο, ώστε να πετύχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Χρησιμοποιούν, δηλαδή, την προσαρμοστικότητα των λογιστικών κανόνων για το προσωπικό τους όφελος, άλλες φορές αγνοώντας ορισμένους από τους κανόνες αυτούς, άλλες φορές αγνοώντας τους όλους.

Ο Bernard(1992)ορίζει τη δημιουργική λογιστική ως τεχνικές που χρησιμοποιούνται για να δώσουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης μια πιο ελκυστική εικόνα.

Οι MulfordκαιComiskey(2009) ορίζουν την δημιουργική λογιστική ως μέσο χειραγώγησης των λογιστικών αποτελεσμάτων, με σκοπό τη δημιουργία μιας διαφορετικής εντύπωσης για την απόδοση της επιχείρησης.

2.4.4 Έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Ο Montgomery(1912) αναφέρει πως ο έλεγχος έχει ως στόχο την αναγνώριση της οικονομικής κατάστασης και των οικονομικών αποτελεσμάτων μιας εταιρίας, ανεξάρτητα από την αποτροπή των λαθών ή των απατών.

Σύμφωνα με τους Mautz και Sharat (1961), οι 5 έννοιες με τη σημαντικότερη θέση στη δομή της θεωρίας του ελέγχου αποτελούνται από τα ελεγκτικά τεκμήρια, την ανεξαρτησία, την επαγγελματική δεοντολογία, την προσήκουσα ελεγκτική επιμέλεια και την ακριβοδίκαιη παρουσίαση.

Κατά τον Mattingly(1963), ελεγκτή λογιστή και σύμβουλο του Σώματος Ορκωτών Λογιστών της Ελλάδας, παρουσιάζεται ως αντικείμενο της Ελεγκτικής ο έλεγχος. Δηλαδή, ο έλεγχος των βιβλίων μιας οικονομικής μονάδας, το πόσο ακριβή και νόμιμα είναι τα έγγραφα, η αναζήτηση των απαιτούμενων πληροφοριών, αλλά και η έναρξη δοκιμαστικών επαληθεύσεων, με σκοπό να πείσει τον εκάστοτε ελεγκτή τόσο σχετικά με την ακρίβεια και την αλήθεια των βιβλίων της οικονομικής μονάδας, όσο και των συνταχθεισών οικονομικών καταστάσεων.

2.4.5 Σχέσεις μεταξύ ελεγκτών και επιχειρήσεων

Οι Duska και Ragatz(2011) μελετούν την ηθική συμπεριφορά που έχει χρέος να δείχνει ο ελεγκτής κατά τον έλεγχο, ενώ ταυτόχρονα εξετάζουν τις πρακτικές ελέγχου από την επιτροπή κεφαλαιαγοράς, ύστερα από την αποκάλυψη των μεγάλων οικονομικών σκανδάλων που πραγματοποιήθηκαν τον 21ου αιώνα.

Οι Asthanaetal (2009) αναλύουν εξονυχιστικά την παρούσα κατάσταση στον χώρο του ελέγχου και συγκεκριμένα ό, τι αφορά στην αμοιβή των ελεγκτών, ύστερα από την εμφάνιση καταστάσεων όπως η Enron, το σκάνδαλο Andersen και ο νόμος Sarbanes-Oxley. Κατά τους Asthanaetal. (2001), η αγορά ελεγκτικών υπηρεσιών έχει αλλάξει υπερβολικά σε ολόκληρο τον κόσμο αλλά κυρίως στις Η.Π.Α. Μεγάλα σκάνδαλα μεγάλων δημόσιων επιχειρήσεων, όπως η Enron και η WorldCom, οδήγησαν στην ανάγκη να γίνονται πιο λεπτομερείς έλεγχοι. Επίσης, η επιπλέον εργασία που χρειάζεται από το νόμο Sarbanes-Oxley αύξησε τις δαπάνες κατά τον έλεγχο των δημόσιων επιχειρήσεων.

Οι Carcello και Nagy (2004) θέλοντας να οριοθετήσουν την σχέση της λογιστικής απάτης και της θητείας των ελεγκτικών εταιριών, χρησιμοποίησαν ορισμένες πηγές που συμβούλευαν την προσωρινή αλλαγή των ελεγκτικών εταιριών σε εθελοντική βάση ως τρόπο αλλαγών στο κόστος και την ποιότητα των παρεχόμενων εργασιών. Έκαναν χρήση ενός δείγματος από 147 επιχειρήσεις με παραποιημένες και μη παραποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και μέσα

από την εν λόγω έρευνα διαπίστωσαν πως το πιο μεγάλο ποσοστό των εταιριών από την ομάδα των παραποιημένων καταστάσεων που διέπραξαν απάτη ήταν, όταν η θητεία της ελεγκτικής ομάδας ήταν μικρή (έως και τρία χρόνια), πράγμα που σημαίνει ότι η χαμηλή ποιότητα ελέγχου δεν συνδέεται άμεσα με την μεγάλη διάρκεια της θητείας των ελεγκτικών εταιριών.Ως συμπέρασμα, μέσα από τα αποτελέσματά τους απορρέει πως η υποχρεωτική εναλλαγή ελεγκτικών εταιριών πιθανόν να έχει αρνητικά αποτελέσματα σε ό, τι αφορά στην ποιότητα του εξωτερικού ελέγχου και να μην φέρει τις προσδοκώμενες θετικές συνέπειες.

Σύμφωνα με τους Simeunovicetal., (2016) ο έλεγχος της απάτης παρομοιάζεται με μια νοοτροπία με διάχυτες προοπτικές από τον οικονομικό έλεγχο. Η ελεγκτική ομάδα απάτης ασχολείται περισσότερο με τις υπεξαιρέσεις και τις λογιστικές παρατυπίες, αντίθετα η ομάδα οικονομικών ελεγκτών ασχολείται με την πορεία του ελέγχου και τις σημαντικές ανακρίβειες που μπορεί να υπάρχουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

3.1 Εισαγωγή στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει μία τεκμηριωμένη ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, τα είδη τους, τις γενικές αρχές που πρέπει να ακολουθούν, καθώς και τον σκοπό ύπαρξής τους σύμφωνα με τα Ελληνικά και Διεθνή λογιστικά Πρότυπα.

3.1.1 Ορισμός

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις ουσιαστικά είναι πίνακες οι οποίοι αποτελούνται από τα οικονομικά στοιχεία μιας επιχείρησης για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο τα οποία δίνουν στους επενδυτές την χρηματοοικονομική εικόνα μιας οικονομικής οντότητας.

3.2 Σκοπός

Ο σκοπός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι να παρέχουν σημαντικές πληροφορίες της οικονομικής οντότητας σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χρήστες οι οποίοι με αυτές λαμβάνουν τις αποφάσεις τους για την επίτευξη των στόχων τους. Η πληροφόρηση αφορά μεταξύ άλλων, την χρηματοοικονομική θέση της εταιρείας, την αποδοτικότητα, τις ταμειακές ροές αλλά και την πορεία της εις βάθος χρόνου της ίδιας αλλά και σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις.

3.3 Γενικές αρχές

Σύμφωνα με τον Νεγκάκη (2015) , οι οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να διατυπώνονται με βάση τις παρακάτω γενικές αρχές:

3.3.1 Ακριβοδίκαιη παρουσίαση και συμμόρφωση σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ

Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν ακριβοδίκαια την οικονομική θέση, τη χρηματοοικονομική επίδοση και τις ταμειακές ροές μιας επιχείρησης. Η ακριβοδίκαιη παρουσίαση προϋποθέτει την πιστή αποτύπωση των επιδράσεων των συναλλαγών, και άλλων συμβάντων σύμφωνα με τους ορισμούς και τα κριτήρια αναγνώρισης για περιουσιακά στοιχεία, έσοδα, έξοδα, υποχρεώσεις, τα οποία εμφανίζονται στο Πλαίσιο. Θεωρείται ότι από την εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Α., με επιπρόσθετες γνωστοποιήσεις όταν είναι αναγκαίες, προκύπτουν οικονομικές καταστάσεις που επιτυγχάνουν μία ακριβοδίκαιη παρουσίαση(Νεγκάκης, 2015).

3.3.2 Συνεχιζόμενη δραστηριότητα

Όταν καταρτίζονται οι οικονομικές καταστάσεις, η διοίκηση θα προβαίνει σε εκτίμηση της δυνατότητας της οικονομικής οντότητας να διατηρηθεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Μια οικονομική οντότητα θα καταρτίζει τις οικονομικές καταστάσεις βάσει της αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός εάν η διοίκηση προτίθεται να εκκαθαρίσει την οικονομική οντότητα ή να παύσει κάθε συναλλαγή ή εάν δεν έχει εναλλακτική λύση παρά να ενεργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο. Όταν κατά την πραγματοποίηση της εκτίμησής της, η διοίκηση γνωρίζει την ύπαρξη σημαντικών αβεβαιοτήτων, οι οποίες σχετίζονται με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να δημιουργήσουν σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά τη δυνατότητα της οικονομικής οντότητας να διατηρηθεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα, αυτές οι αβεβαιότητες πρέπει να γνωστοποιούνται. Όταν οι οικονομικές καταστάσεις δεν καταρτίζονται στη

βάση της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, το γεγονός αυτό γνωστοποιείται από την οικονομική οντότητα, μαζί με τη βάση στην οποία οι οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται και το λόγο για τον οποίο η οικονομική οντότητα δεν θεωρείται συνεχιζόμενη δραστηριότητα(Νεγκάκης, 2015).

3.3.3 Η αρχή των δεδουλευμένων

Η οικονομική οντότητα καταρτίζει τις οικονομικές καταστάσεις της με βάση την αρχή του δουλευμένου, με εξαίρεση τις πληροφορίες των ταμειακών ροών. Όταν γίνεται χρήση του λογιστικού χειρισμού με βάση την αρχή του δουλευμένου, μια οικονομική οντότητα αναγνωρίζει τα στοιχεία ως περιουσιακά στοιχεία, έσοδα, έξοδα ίδια κεφάλαια, όταν πληρούν τους όρους και τα κριτήρια αναγνώρισης που έχουν τεθεί για τα στοιχεία εκείνα στο Πλαίσιο(Νεγκάκης, 2015).

3.3.4 Σημαντικότητα και συγκέντρωση

Μια οικονομική οντότητα θα παρουσιάζει παρόμοια στοιχεία κάθε σημαντικής κατηγορίας μεμονωμένα και αντιθέτως στοιχεία διαφορετικής φύσης ή λειτουργίας ξεχωριστά εκτός αν είναι επουσιώδη. Οι οικονομικές καταστάσεις είναι αποτέλεσμα της επεξεργασίας μεγάλου αριθμού συναλλαγών ή άλλων γεγονότων που συγκεντρώνονται σε κατηγορίες σύμφωνα με τη φύση ή τη λειτουργία τους. Το τελικό στάδιο στη διαδικασία της συγκέντρωσης και κατάταξης είναι η παρουσίαση των συμπυκνωμένων και ταξινομημένων στοιχείων, που σχηματίζουν συγκεκριμένα κονδύλια στις οικονομικές καταστάσεις. Αν ένα συγκεκριμένο στοιχείο δεν είναι σημαντικό σε μεμονωμένη βάση, αυτό συγκεντρώνεται μαζί με άλλα στοιχεία είτε στις καταστάσεις εκείνες είτε στο προσάρτημα. Ένα στοιχείο το οποίο δεν είναι επαρκώς σημαντικό ενδέχεται να μην απαιτείται να παρουσιαστεί στις οικονομικές καταστάσεις μεμονωμένα, αλλά να πρέπει ωστόσο να αναφερθεί στις σημειώσεις(Νεγκάκης, 2015).

3.3.5 Συμψηφισμός

Η οικονομική οντότητα παρουσιάζει ξεχωριστά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις καθώς και έσοδα και έξοδα. Ο συμψηφισμός στην κατάσταση συνολικών εσόδων ή οικονομικής θέσης ή στην ιδιαίτερη κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων (εφόσον αυτή παρουσιάζεται), εκτός αν αυτός αντικατοπτρίζει την ουσία της συναλλαγής ή άλλου γεγονότος, υστερεί από τους χρήστες τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται τις συναλλαγές, τα λοιπά γεγονότα και τις περιστάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί και να εκτιμούν τις μελλοντικές ταμειακές ροές της οικονομικής οντότητας. Συμπερασματικά δεν εφαρμόζονται συμψηφισμοί στις οικονομικές καταστάσεις(Νεγκάκης, 2015).

3.3.6 Συχνότητα Παρουσίασης

Η οικονομική οντότητα παρουσιάζει πλήρη σειρά οικονομικών καταστάσεων (που συμπεριλαμβάνουν συγκριτικές πληροφορίες) τουλάχιστον ετησίως. Όταν μια οικονομική οντότητα αλλάζει το τέλος της περιόδου αναφοράς της και παρουσιάζει οικονομικές καταστάσεις μιας περιόδου μεγαλύτερης ή μικρότερης του ενός έτους, θα γνωστοποιεί, επιπροσθέτως της περιόδου που καλύπτεται από τις οικονομικές καταστάσεις το λόγο που χρησιμοποιείται μεγαλύτερη ή μικρότερη περίοδος και το γεγονός ότι ποσά που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις δεν είναι πλήρως συγκρίσιμα(Νεγκάκης, 2015).

3.3.7 Συγκριτική Πληροφόρηση

Είναι η διαδικασία κατά την οποία γνωστοποιούνται όλα τα ποσά που απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, εκτός αν ένα Πρότυπο ορίζει διαφορετικά. Με την μέθοδο της συγκρισιμότητας γίνεται μια εκτίμηση και αξιολογούνται οι στόχοι και η πορεία μιας επιχείρησης στην τρέχουσα περίοδο σε σχέση με μία προηγούμενη(Νεγκάκης, 2015).

3.3.8 Ομοιομορφία της Παρουσίασης

Η εικόνα και η αποτύπωση των οικονομικών καταστάσεων θα πρέπει να είναι με την ίδια δομή παρουσίασης ανά περίοδο εκτός εάν λόγω κάποια αλλαγής στην δραστηριότητα της επιχείρησης χρήζει μια διαφορετική παρουσίαση ευμενέστερη από την προηγούμενη (Νεγκάκης, 2015).

3.4 Είδη Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Οι χρηματοοικονομικές Καταστάσεις διακρίνονται σε 5 κατηγορίες, από τις οποίες στην κάθε κατηγορία πηγάζουν συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με την εικόνα της οικονομικής οντότητας(Νεγκάκης, 2015).

3.4.1 Κατάσταση Οικονομικής Θέσης(Ισολογισμός)

Η κατάσταση Οικονομικής θέσης ή αλλιώς και Ισολογισμός είναι η λεγόμενη ζυγαριά η οποία εξισώνει το σύνολο του ενεργητικού με το σύνολο του παθητικού. Τα στοιχεία του ενεργητικού αποτελούνται από το πάγιο ενεργητικό (ενσώματες και τις ασώματες ακινητοποιήσεις) και το κυκλοφορούν ενεργητικό(εμπορεύματα ,προϊόντα ,πελάτες, ταμειακά διαθέσιμα) ενώ τα στοιχεία του Παθητικού από τα Ίδια Κεφάλαια και τις υποχρεώσεις προς τρίτους.

Σημαντικές πληροφορίες που απορρέουν από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης

- Ενσώματες Ακινητοποιήσεις
- Άυλα περιουσιακά στοιχεία
- Αποθέματα
- Απαιτήσεις
- Ταμιακά διαθέσιμα και ισοδύναμα
- Επενδύσεις και χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία
- Κεφάλαιο και αποθεματικά
- Προβλέψεις
- Εμπορικές υποχρεώσεις
- Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις
- Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις

- Δικαιώματα μειοψηφίας
- Δάνεια (Νεγκάκης, 2015).

3.4.2 Κατάσταση Συνολικών Εσόδων

Στην κατάσταση Συνολικών εσόδων ή αλλιώς κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, συγκεντρώνονται όλοι οι αποτελεσματικοί λογαριασμοί των λογιστικών βιβλίων μιας οικονομικής οντότητας για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο οι οποίοι αποτελούνται από τα οργανικά και ανόργανα έσοδα, τα οργανικά και ανόργανα έξοδα και προσδιορίζεται το έξοδο του φόρου και το καθαρό κέρδος ή η ζημία της επιχείρησης.

Επίσης απορρέουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα της Διοίκησης και την απόδοση της επιχείρησης.

Αναλόγως ποια μορφή ανάλυσης εξυπηρετεί καλύτερα την επιχείρηση γίνεται επιμερισμός των εξόδων κατ' είδος ή κατά λειτουργία.

Η έκθεση αυτών των καταστάσεων μπορεί να εμφανίζεται είτε σε μια ενιαία κατάσταση, (κατάσταση Συνολικών Εσόδων) είτε σε δύο ξεχωριστές καταστάσεις, την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης και την Κατάσταση λοιπών συνολικών εσόδων

Εφόσον η επιχείρηση επιλέξει να διατυπώσει 2 καταστάσεις, το τμήμα των αποτελεσμάτων δεν θα εμφανίζεται στην κατάσταση που παρουσιάζει τα συνολικά έσοδα.

Η κατάσταση των αποτελεσμάτων περιλαμβάνει τα εξής δεδομένα:

- Έσοδα
- Χρηματοοικονομικά έξοδα
- Μερίδιο κερδών ή ζημιών από θυγατρικές και μητρικές που λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης
- έξοδο φόρου
- ένα μοναδικό ποσό για το σύνολο των διακοπτούσων δραστηριοτήτων.

Η κατάσταση των λοιπών συνολικών εσόδων εμφανίζει συγκεκριμένα κονδύλια για τα ποσά των λοιπών συνολικών εσόδων της χρήσης, καταταγμένα κατά

είδος (συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου των λοιπών συνολικών εσόδων από συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες που λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης) και ομαδοποιημένα σε εκείνα τα οποία, σύμφωνα με άλλα (Νεγκάκης, 2015).

Πίνακας 1. Παράδειγμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων

<u>ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ</u>				
		<u>1/01/11-30/06/11</u>	<u>1/01/10-30/06/10</u>	<u>1/04/11-30/06/11</u>
Πωλήσεις	17.1	15.230.003,83	12.364.359,39	7.451.073,65
Κόστος πωληθέντων	17.2	(12.526.782,27)	(9.506.468,23)	(6.024.633,80)
Μικτό κέρδος		2.703.221,56	2.857.891,16	1.426.439,85
Άλλα έσοδα	17.3	79.475,89	69.515,88	35.838,56
Έξοδα πωλήσεων	17.2	(1.931.824,28)	(1.956.762,96)	(977.938,32)
Έξοδα διοίκησης	17.2	(368.977,29)	(418.559,33)	(205.132,69)
Άλλα έξοδα	17.3	(22.166,19)	(2.575,55)	(21.306,10)
Κέρδη εκμετάλλευσης		459.729,69	549.509,20	257.901,30
Χρηματοοικονομικό κόστος (καθαρό)	17.4	(175.655,63)	(83.148,54)	(87.531,96)
Καθαρά κέρδη προ φόρων		284.074,06	466.360,66	170.369,34
Φόρος εισοδήματος	15	(65.978,65)	(149.537,41)	(45.421,88)
Καθαρά κέρδη περιόδου μετά από φόρους (α)		<u>218.095,41</u>	<u>316.823,25</u>	<u>124.947,46</u>
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (β)		<u>(2.653,20)</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (α) + (β)		<u>215.442,21</u>	<u>316.823,25</u>	<u>124.947,46</u>
Βασικά, κέρδη κατά μετοχή που αναλογούν στους μετόχους για την περίοδο	19	0,0322	0,0473	0,0186
Σύνολο		<u>0,0322</u>	<u>0,0473</u>	<u>0,0186</u>

3.4.3 Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων κεφαλαίων

Σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ 2 του ν.3148/2003, ο ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων , είναι το απομένον δικαίωμα επί των στοιχείων του ενεργητικού μιας οικονομικής οντότητας μετά την αφαίρεση όλων των υποχρεώσεών της (Νεγκάκης, 2015).

Πιο συγκεκριμένα , η εξίσωση των Ιδίων Κεφαλαίων είναι η ακόλουθη:

$$\text{Ίδια Κεφάλαια} = \text{Ενεργητικό} - \text{Υποχρεώσεις}$$

Οι λογαριασμοί από τους οποίους αποτελείται η Κατάσταση μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων(Νεγκάκης, 2015)

- Μετοχικό (εταιρικό) κεφάλαιο
- Διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο
- Αποθεματικά (φορολογημένα, αφορολόγητα)
- Διαφορές αναπροσαρμογής αξίας στοιχείων ενεργητικού
- Συναλλαγματικές διαφορές από ενοποίηση θυγατρικών επιχειρήσεων του εξωτερικού
- Αποτελέσματα εις νέο
- Δικαιώματα μειοψηφίας

Οι μεταβολές που αποτυπώνονται στον πίνακα της Κατάστασης μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων χωρίζονται σε δυο κατηγορίες:

1. Σε κεφαλαιουχικές συναλλαγές της επιχείρησης με τους μετόχους της, δηλαδή
 - Στις εισφορές των μετόχων προς την οικονομική μονάδα για την αύξηση του κεφαλαίου της,
 - Στις καταβολές της οικονομικής μονάδας προς τους μετόχους της λόγω μείωσης του κεφαλαίου της ή για την αγορά ιδίων μετοχών,
 - Στις διανομές μερισμάτων στους μετόχους της, και
 - Στα κόστη που σχετίζονται άμεσα με τις προαναφερόμενες συναλλαγές.
2. Σε γεγονότα που δημιουργούν έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές που προέρχονται από τις δραστηριότητες της οικονομικής μονάδας κατά την περίοδο, ανεξάρτητα αν αυτά καταχωρούνται στα Αποτελέσματα Χρήσεως ή άγονται απευθείας στην Καθαρή θέση επίσης η οικονομική οντότητα

παρουσιάζει είτε στην κατάσταση μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων , είτε στις σημειώσεις τα εξής:

- Τα ποσά των μερισμάτων που ορίστηκαν για διανομή στους κατόχους μετοχών και το ποσό που αναλογεί ανά μετοχή.
- ανάλυση των λοιπών συνολικών εσόδων

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 1, η επιχείρηση θα πρέπει να παρουσιάζει στην Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Το κέρδος ή τη ζημία της περιόδου,
- Κάθε επιμέρους έσοδο, έξοδο, κέρδος ή ζημία που, σύμφωνα με άλλα Πρότυπα ή Διερμηνείες, καταχωρούνται απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια, καθώς και τα συνολικά ποσά αυτών,
- Τα συνολικά έσοδα και έξοδα της περιόδου (άθροισμα των ανωτέρω (α) και (β), κατανεμημένα σε ποσά που αναλογούν στους μετόχους της μητρικής εταιρίας και σε δικαιώματα μειοψηφίας
- Για κάθε στοιχείο των Ιδίων Κεφαλαίων, τις επιδράσεις που επέφεραν οι μεταβολές στις λογιστικές πολιτικές και οι διορθώσεις λαθών που αναγνωρίζονται σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 8.

Η επιχείρηση, επιπρόσθετα των προαναφερόμενων πληροφοριακών στοιχείων, οφείλει να παρουσιάζει, είτε στην Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων είτε στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις, τις εξής πληροφορίες:

- Τις κεφαλαιουχικές συναλλαγές με τους μετόχους (αυξήσεις ή μειώσεις του μετοχικού κεφαλαίου) καθώς και τις διανομές σ' αυτούς μερισμάτων.
- Το υπόλοιπο του λογαριασμού <<Αποτελέσματα εις νέο>> (δηλαδή τα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημίες) στην έναρξη της περιόδου, την κίνηση του λογαριασμού κατά την περίοδο και το υπόλοιπο του λογαριασμού κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού
- Συμφωνία μεταξύ της λογιστικής αξίας έναρξης και λήξης της περιόδου κάθε κατηγορίας εισφερόμενων κεφαλαίων και κάθε αποθεματικού, γνωστοποιώντας ξεχωριστά κάθε μεταβολή(Νεγκάκης, 2015).

Πίνακας 2. Υπόδειγμα κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

	Μετοχικό Κεφάλαιο	Αποθεματικό υπέρ το άρτιο	Τακτικό αποθεματικό	Αποθεματικά φορολογικών νόμων	Λοιπά αποθεματικά	Αποτελέσματα εις νέον	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων
Υπόλοιπο την 1/01/2010	5.360.000,00	3.114.046,88	363.372,46	2.456.597,75	333.830,44	4.380.705,22	16.008.552,75
Διανομή κερδών χρήσης 2009, απόφαση Γ.Σ μετόχων της 30/6/2010			25.381,79			(25.381,79)	0,00
Διανομή κερδών χρήσης 2009, απόφαση Γ.Σ μετόχων της 30/6/2010						(301.500,00)	(301.500,00)
Κέρδος περιόδου						316.823,25	316.823,25
Υπόλοιπο την 30/06/2010	5.360.000,00	3.114.046,88	388.754,25	2.456.597,75	333.830,44	4.370.646,68	16.023.876,00
Υπόλοιπο την 1/01/2011	5.360.000,00	3.114.046,88	388.754,25	2.500.281,20	333.830,44	4.358.952,46	16.055.865,24
Κεφαλαιοποίηση με απόφαση Γ.Σ μετόχων της 30/6/2011	301.500,00	(301.500,00)					0,00
Διανομή κερδών χρήσης 2010, απόφαση Γ.Σ μετόχων της 30/6/2011			20.541,56			(20.541,56)	0,00
Εξόδα αύξησης κεφαλαίου μείον τον φόρο		(2.653,20)					(2.653,20)
Επιστροφή Κεφαλαίου σε μετόχους με απόφαση Γ.Σ. της 30/06/2011	(301.500,00)						(301.500,00)
Κέρδος περιόδου						218.095,41	218.095,41
Υπόλοιπο την 30/06/2011	5.360.000,00	2.809.893,68	409.295,81	2.500.281,20	333.830,44	4.556.506,31	15.969.807,45

3.4.4 Κατάσταση Ταμειακών Ροών

3.4.4.1 Ορισμοί-Έννοιες

Με την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων πλέον οι εταιρείες είναι υποχρεωμένες να συντάσσουν και να δημοσιεύουν την κατάσταση των Ταμειακών Ροών.

Μια οικονομική οντότητα μέσα από τις ταμειακές ροές δημιουργεί ταμιακά διαθέσιμα και ισοδύναμα, παρουσιάζει στους επενδυτές, πελάτες, προμηθευτές, μετόχους και προσωπικό που απασχολείται, τις μεταβολές στην καθαρή περιουσία και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία της, και επιπλέον να τα διαχειριστεί για μελλοντικές επενδύσεις.

Οι ταμειακές ροές αποτελούν τις μεταβολές των ταμειακών διαθεσίμων και των ταμειακών ισοδυνάμων, οι οποίες προέρχονται από τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες και τις λειτουργικές επενδυτικές μιας επιχείρησης.

- Ταμειακά διαθέσιμα: αποτελούνται από μετρητά που βρίσκονται στο ταμείο της επιχείρησης αλλά και από τις καταθέσεις της ίδιας, οι οποίες μπορεί να αναληφθούν οποιαδήποτε στιγμή.
- Ταμειακά ισοδύναμα: αποτελούνται από τις βραχυπρόθεσμες επενδύσεις, υψηλής ρευστότητας, οι οποίες είναι άμεσα μετατρέψιμες σε συγκεκριμένα ποσά ταμειακών διαθεσίμων και που επιδέχονται μικρό κίνδυνο μεταβολής της αξίας τους. Τα ταμειακά ισοδύναμα είναι χρήσιμα για την επιχείρηση ώστε να αντιμετωπίζονται οι βραχυχρόνιες ταμειακές ανάγκες της, και όχι για επενδύσεις ή διαφορετικούς λόγους.
- Ταμειακές ροές: αποτελούν τις εισροές αλλά και τις εκροές των ταμειακών διαθεσίμων και των ταμειακών ισοδυνάμων(Νεγκάκης, 2015).

Επιχειρηματικές δραστηριότητες

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες αποτελούν τις κύριες δραστηριότητες της δημιουργίας των εσόδων μιας επιχείρησης, καθώς και διάφορες δραστηριότητες, όχι επενδυτικές ή χρηματοοικονομικές:

- Εισπράξεις από την πώληση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών.
- Εισπράξεις από δικαιώματα εκμετάλλευσης, προμήθειες, αμοιβές, και διάφορα άλλα έσοδα.
- πληρωμές με μετρητά προς τους προμηθευτές υπηρεσιών και αγαθών.
- πληρωμές με μετρητά προς απέναντι σε εργαζόμενους αλλά και για λογαριασμό των ίδιων.
- εισπράξεις και πληρωμές κάποιας επιχείρησης ασφαλιστικής τόσο για ασφάλιστρα όσο και για συντάξεις, αποζημιώσεις, και διάφορες άλλες ασφαλιστικές υπηρεσίες.
- Πληρωμές με μετρητά ή την επιστροφή φόρων εισοδήματος, εκτός από την περίπτωση να μπορούν να εξατομικευθούν ως επενδυτικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες(Νεγκάκης, 2015).

Επενδυτικές δραστηριότητες

Οι επενδυτικές δραστηριότητες αποτελούν τις δραστηριότητες κατά τις οποίες αποκτώνται και διατίθενται τα μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία κι άλλων διαφορετικών επενδύσεων, οι οποίες δεν λογαριάζονται στα ταμιακά ισοδύναμα.

Παρακάτω καταγράφονται ορισμένα παραδείγματα ταμειακών ροών από επενδυτικές δραστηριότητες. Αναλυτικότερα:

- Πληρωμές για την αγορά ή ιδιοχρησιμοποίηση ενσώματων και άυλων πάγιων στοιχείων και λοιπών μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων.
- Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων περιουσιακών στοιχείων.
- Πληρωμές για την απόκτηση συμμετοχών στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, χρεωστικών ομολόγων άλλων επιχειρήσεων, καθώς και δικαιωμάτων σε κοινοπραξίες (άλλες εκτός από πληρωμές για χρηματοπιστωτικά μέσα που θεωρούνται ως ταμιακά ισοδύναμα ή για εκείνα που κατέχονται για ανταλλαγή ή μεταπώληση).
- Εισπράξεις από πωλήσεις συμμετοχών στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων ή χρεωστικών ομολόγων άλλων επιχειρήσεων, καθώς και δικαιωμάτων σε Κοινοπραξίες (άλλες εκτός από τις εισπράξεις για μέσα που θεωρούνται ως ταμιακά ισοδύναμα και για εκείνα που κατέχονται για συναλλακτικούς ή εμπορικούς σκοπούς).
- Ταμειακές προκαταβολές και δάνεια που δίδονται σε τρίτους (άλλα εκτός από προκαταβολές και δάνεια που δίδονται από ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα)(Νεγκάκης, 2015).

Χρηματοοικονομικές δραστηριότητες

Οι χρηματοοικονομικές δραστηριότητες αποτελούν τις δραστηριότητες , οι οποίες οδηγούν σε μεταβολές τόσο στο μέγεθος , όσο και στη συγκρότηση των ιδίων κεφαλαίων αλλά και του δανεισμού της επιχείρησης.

Ορισμένα παραδείγματα ταμειακών ροών, τα οποία είναι αποτελέσματα χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων είναι τα εξής:

- Εισπράξεις χρημάτων από την έκδοση μετοχών και άλλων συμμετοχικών τίτλων.
- Πληρωμές με μετρητά στους μετόχους ή τους εταίρους, ώστε να εξαγοραστούν ή να δοθούν πίσω οι μετοχές μιας επιχείρησης.

- Εισπράξεις χρημάτων από την έκδοση ομολόγων, ομολογιών, γραμματίων, δανείων, ενυπόθηκων δανείων και διάφορων άλλων είτε βραχυπρόθεσμων, είτε μακροπρόθεσμων δανείων.
- Εκταμιεύσεις για αποπληρωμή δανείων.
- Πληρωμές από τον μισθωτή, προκειμένου να μειωθεί το οφειλόμενο υπόλοιπο της χρηματοδοτικής μίσθωσης (Νεγκάκης, 2015).

3.4.4.2 Σημασία Κατάστασης ταμειακών ροών

Η διοίκηση μιας εταιρείας έχει χρέος να λάβει και να πραγματοποιήσει τις απαραίτητες αποφάσεις, προκειμένου η εταιρεία να λειτουργήσει με ικανοποιητικά κέρδη. Για να γίνει αυτό, το πιο σημαντικό είναι η διοίκηση να ενημερώνεται για την ρευστότητα και την αποδοτικότητα της επιχείρησης.

- **Αποδοτικότητα**

Με τον όρο αποδοτικότητα εννοούμε το πόσο θετικά αποτελέσματα δημιουργεί μία οικονομική οντότητα (κέρδη).

- **Ρευστότητα**

Με τον όρο ρευστότητα εννοούμε την ταχύτητα με την οποία μια επιχείρηση μεταπωλεί ένα στοιχείο ενεργητικού χωρίς να μεταβληθεί η αρχική του αξία, και πόσο άμεσα μπορεί να πληρώσει τις υποχρεώσεις της.

Αυτό έχει ως πρώτη συνέπεια ο οικονομικός διευθυντής να δείχνει ενδιαφέρον για το πόσο αποδοτική είναι η επιχείρηση. Επιπλέον, έχει καθήκον να λαμβάνει και να πραγματοποιεί τις αναγκαίες αποφάσεις, προκειμένου να πετυχαίνει την ανάλογη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησής του και ταυτόχρονα να διατηρεί την επιχείρηση αξιόχρηστη, να φροντίζει, δηλαδή, για την απαιτούμενη ρευστότητα της επιχείρησης. Η ενημέρωση για το πόσο αποδοτική είναι η επιχείρηση δίνεται από τα αποτελέσματα χρήσεως, συνδυαστικά με τα απασχολούμενα κεφάλαια (τους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας). Η ενημέρωση αυτή δίνεται με την κατάρτιση διαφόρων αριθμοδεικτών ρευστότητας και δανειακής επιβάρυνσης αλλά πιο

συγκεκριμένα, με την κατάρτιση της Καταστάσεως Ταμειακής Ροής, που αποτελεί τη βάση της εν λόγω ενότητας. Οι έννοιες αποδοτικότητα και ρευστότητα είναι δύο έννοιες που μακροχρόνια τείνουν σχεδόν να ταυτίζονται. Κι αυτό, διότι είναι αδύνατον σε μια μακρά περίοδο να λειτουργεί η επιχείρηση με μη επαρκή αποδοτικότητα και ταυτόχρονα να έχει ικανοποιητική ρευστότητα και το αντίστροφο. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια μιας βραχύχρονης περιόδου η αποδοτικότητα και η ρευστότητα είναι ανεξάρτητα ζητήματα και σε αρκετές περιπτώσεις λειτουργούν ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Προκειμένου να αυξηθεί η αποδοτικότητα χρειάζεται να επεκταθεί η επιχείρηση, πράγμα για το οποίο απαιτείται η επένδυση κεφαλαίων, που πιθανόν να προκαλέσει τη συρρίκνωση της ρευστότητας. Η έννοια της ρευστότητας αναφέρεται στα χαρακτηριστικά των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης, αλλά και στη διάρθρωση των στοιχείων αυτών, καθώς και των υποχρεώσεών της. Αξιοχρη παρυσιάζεται η επιχείρηση που έχει ικανοποιητικά χρήματα, ώστε να καλύπτει τα χρέη της. Η κάλυψη των χρεών μιας επιχείρησης πραγματοποιείται με μετρητά ή και μέσω των καταθέσεων της. Εν συνεχεία, η επιχείρηση δεν εξοφλεί τα χρέη της εκδίδοντας επιταγές με αντίκρισμα, άλλα περιουσιακά στοιχεία ή όχι με μετρητά. Κατά συνέπεια, ο προβληματισμός βρίσκεται στο βαθμό στον οποίο οι εισροές μιας περιόδου θα είναι μεγαλύτερες ή ίσες από τις εκροές μετρητών της συγκεκριμένης περιόδου. Η ενημέρωση του βαθμού στον οποίο τα δημιουργούμενα μετρητά από την δράση της επιχείρησης είναι επαρκή με τα μετρητά που χρειάζονται για τη δράση της επιχείρησης δεν παρέχεται από τον ισολογισμό αλλά ούτε κι από το λογαριασμό <<αποτελέσματα χρήσεως>>. Παρέχεται από μια διαφορετική κατάσταση οικονομική που ξεκίνησε, καταρχήν ως <<Κατάσταση Μεταβολών στη Χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης>> και οριστικοποιήθηκε εν τέλει ως <<Κατάσταση Ταμειακών Ροών>>, η οποία συμπληρώνει όμως δεν υποκαθιστά τις άλλες οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων (ισολογισμό, αποτελέσματα χρήσεως, κλπ).

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών, όπως και οι άλλες οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται με λογιστικά δεδομένα που αναφέρονται στο παρελθόν. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή δίνει μια λύση στην πρόβλεψη των μελλοντικών εισροών(εσόδων) και πιθανών εκροών(πληρωμών, επενδύσεων). Νεγκάκης(2015)

3.4.5 Γνωστοποιήσεις-Σημειώσεις

Ο σκοπός του πίνακα των γνωστοποιήσεων-σημειώσεων είναι καθαρά πληροφοριακού χαρακτήρα, δηλαδή ο χρήστης δεν αντλεί πληροφορίες σχετικά με το λογιστικό αποτέλεσμα την κερδοφορία ή το σύνολο των υποχρεώσεων της οικονομικής οντότητας, αντιθέτως όμως μπορεί να πάρει σημαντικές πληροφορίες τόσο για την δομή της κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων όσο και για τις λογιστικές πολιτικές που εφαρμόζονται.

Οι σημειώσεις γνωστοποιούν πληροφορίες που απαιτούν τα Δ.Π.Χ.Α. και που δεν εμφανίζονται στις υπόλοιπες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Οι πληροφορίες αυτές είναι σημαντικές για την πιο εύκολη κατανόηση των εξωτερικών χρηστών.

Στις Σημειώσεις παρουσιάζονται τα παρακάτω στοιχεία:

- Γνωστοποίηση ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί σε πλήρη συμφωνία με τον παρόντα νόμο.
- Αναφορά των λογιστικών πολιτικών που ακολουθεί η οντότητα για τα επιμέρους στοιχεία των χρηματοοικονομικών της καταστάσεων. Σε περίπτωση αλλαγών λογιστικών πολιτικών, αλλαγών λογιστικών εκτιμήσεων ή διόρθωσης λαθών, γίνεται αναφορά στο γεγονός, στους λόγους που οδήγησαν στην αλλαγή ή τη διόρθωση, και γνωστοποιούνται επαρκώς οι σχετικές επιπτώσεις στα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- Οποιαδήποτε πληροφορία η οποία αφορά μελλοντική εκτίμηση αλλά και αβεβαιότητα σχετικά με μια εκτίμηση που μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων σε μελλοντική περίοδο.
- Επίσης αν δεν έχει αποτυπωθεί σε άλλο εδάφιο των οικονομικών καταστάσεων, τότε η επιχείρηση γνωστοποιεί πληροφορίες σχετικά με
 - α) Την επωνυμία της οντότητας
 - β) Τον νομικό τύπο της οντότητας
 - γ) Την περίοδο αναφοράς
 - δ) Τη διεύθυνση της έδρας της οντότητας
 - ε) Το δημόσιο μητρώο στο οποίο είναι εγγεγραμμένη η οντότητα ή αντίστοιχες πληροφορίες, κατά περίπτωση

στ)Εάν η οντότητα λειτουργεί με την παραδοχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας.

ζ) Εάν η οντότητα είναι υπό εκκαθάριση.

η)Την κατηγορία της οντότητας (πολύ μικρή, μικρή, μεσαία, μεγάλη, δημοσίου συμφέροντος), σύμφωνα με τον παρόντα νόμο.

Νεγκάκης(2015)

3.5 Χρήστες των οικονομικών καταστάσεων

Κατά τη λειτουργία των επιχειρήσεων παρατηρούνται διάφορες ομάδες ατόμων οι οποίες μέσω των ενεργειών τους επηρεάζουν και καθορίζουν είτε σε μεγάλο είτε σε μικρό βαθμό την εμφάνιση των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης του ενδιαφέροντος τους. Οι ομάδες αυτές είναι ευρέως γνωστές ως χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, διακρίνονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς, και μπορούν επίσης να μελετήσουν τις οικονομικές καταστάσεις, των οποίων επηρεάζουν τη διαμόρφωση, ούτως ώστε να εξάγουν πληροφορίες και να σχηματίσουν συμπεράσματα σχετικά με την λειτουργία και την πορεία της επιχείρησης.

Εσωτερικοί Χρήστες Οικονομικών Καταστάσεων

- Η διεύθυνση της επιχείρησης. Αναφέρεται στα άτομα που ανήκουν στα ανώτερα ιεραρχικά κλιμάκια της επιχείρησης και τα οποία είναι υπεύθυνα για την λήψη αποφάσεων σχετικά με την μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη λειτουργία της. Επιπλέον υποχρέωσή τους είναι η ενημέρωση των μετόχων της επιχείρησης σχετικά με την πορεία της.
- Οι Μέτοχοι. Βασικό τους μέλημα είναι η ανάπτυξη της επιχείρησης, την οποία και παρακολουθούν μέσω της τιμής της μετοχής της. Επίσης ενδιαφέρονται για το επίπεδο των κερδών της όπως επίσης και για τη μερισματική πολιτική την οποία ακολουθεί.

- Το προσωπικό της επιχείρησης. Αναφερόμαστε στο υπαλληλικό προσωπικό της επιχείρησης το οποίο ενδιαφέρεται για την πορεία αυτής συγκεντρώνοντας τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με θέματα μισθοδοσίας ή και προαγωγής τους ανάλογα με την μελλοντική δράση της επιχείρησης μέσα στην αγορά.

Εξωτερικοί Χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων.

Ως εξωτερικοί χρήστες ορίζονται οι ακόλουθες ομάδες:

- Οι Προμηθευτές .Οι προμηθευτές μιας επιχείρησης ενδιαφέρονται κυρίως για το επίπεδο ρευστότητάς της και επομένως για την ικανότητά της να ανταποκρίνεται βραχυχρόνια στις υποχρεώσεις της. Γι' αυτό το λόγο μελετούνε χρηματοοικονομικούς δείκτες όπως αυτός της κυκλοφοριακής ταχύτητας.
- Επενδυτές και Χρηματοοικονομικοί Αναλυτές. Λαμβάνοντας πληροφορίες από τον έλεγχο επί των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης του ενδιαφέροντος τους θα αποφασίσουν την επένδυση ή μη των χρημάτων τους σ' αυτή. Βασικό στοιχείο της έρευνας τους αποτελεί η κερδοφορία της επιχείρησης διαχρονικά.
- Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα και Δανειστές.

Βασικό τους ενδιαφέρον είναι η μέτρηση της πιστοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης, έτσι ώστε να συμπεράνουν εάν αυτή μπορεί να αποπληρώσει ή όχι τα χρέη της και σε ποιο χρονικό διάστημα.

- Οι πελάτες. Η ομάδα των πελατών επηρεάζεται κυρίως από το είδος της πολιτικής που ακολουθεί η επιχείρηση και κατά συνέπεια από τον αντίκτυπο που έχει αυτή ως προς το είδος και την ποιότητα των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η κυβέρνηση. Στις μέρες μας ένα από τα ενδιαφέροντα της κυβέρνησης ως προς την λειτουργία των επιχειρήσεων είναι το αν αυτές ακολουθούν την πολιτική της «πράσινης ανάπτυξης» έτσι ώστε να επιτευχθεί ισορροπία ανάμεσα στην λειτουργία αυτών και στο περιβάλλον στο οποίο ανήκουν. Προτέρημα της κυβέρνησης όμως είναι η μελέτη των επιχειρήσεων με σκοπό να συλλέξει πληροφορίες αναφορικά με τα κέρδη που οι επιχειρήσεις αυτές επιτυγχάνουν, έτσι ώστε να διαπιστωθεί η δυνατότητά τους να είναι πιστές στις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

Οι ελεγκτικές εταιρίες. Έργο τους είναι ο έλεγχος της αξιοπιστίας και ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων από τις οποίες προσλαμβάνονται. Παρέχουν τόσο ελεγκτικές όσο και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Ακόμα και αν το έργο τους αυτό υποστηρίζεται από πολλούς ως λειτούργημα, πολλές είναι οι φορές που φαίνεται να έχουν καταπατήσει τις λογιστικές αρχές στοχεύοντας σε μια συγκάλυψη λογιστικών αποτημάτων η οποία κατά κύριο λόγο πραγματοποιείται με τη συνεργασία της διεύθυνσεως.

Accounting Standards Board, Statement of Principles for Financial Reporting (1999)

3.6 Νομικό πλαίσιο των Χρηματοοικονομικών καταστάσεων

3.6.1 Γενικά

Σε αυτήν την ενότητα, γίνεται η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων που πρέπει να καταρτίζονται από τις επιχειρήσεις υποχρεωτικά στο τέλος κάθε περιόδου, σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ) και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ). Οι οικονομικές καταστάσεις που είναι υποχρεωμένες να καταρτίζουν οι επιχειρήσεις και ο τρόπος ελέγχου αυτών εξαρτάται από το μέγεθος τους καθώς και από τη νομική τους μορφή. Για να κατανοήσουμε καλύτερα την κατάταξη των μεγεθών των επιχειρήσεων παρακάτω δίνεται ένας πίνακας με τα κριτήρια που καθορίζεται το μέγεθος της επιχείρησης με την ισχύουσα νομοθεσία.

Πίνακας 3. Μεγέθη των οικονομικών οντοτήτων βάσει νομοθεσίας

Είδη επιχειρήσεων	Κριτήρια καθορισμού μεγέθους (Να πληρούν 2 από τα 3)		
	Μ.Ο. Προσωπικού	Σύνολο Ενεργητικού	Κύκλος εργασιών
Πολύ μικρές Άρθρου 1, παρ. 2γ (δηλαδή ΟΕ, ΕΕ, ατομική, κλπ)			<1.500.000
Μικρές Άρθρου 1, παρ. 2γ, δηλαδή ΟΕ,			>1.500.000

ΕΕ, ατομική, κλπ)			
Πολύ μικρές Άρθρου 1 παρ. 2α και 2β	<10	<350.000	<700.000
Μικρές Άρθρου 1 παρ. 2α και 2β	<50	<4.000.000	<8.000.000
Μεσαίες (όλες)	<250	<20.000.000	<40.000.000
Μεγάλες (όλες)	>250	>20.000.000	>40.000.000

Σύμφωνα με το νόμο 4308/24.11.2014 που εισήγαγε τα ΕΛΠ, οι οντότητες, ανάλογα του μεγέθους τους, τηρούν υποχρεωτικά τις παρακάτω χρηματοοικονομικές καταστάσεις:

Μεγάλες οντότητες

- Ισολογισμό ή κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης,
- κατάσταση αποτελεσμάτων,
- κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης,
- προσάρτημα,
- κατάσταση χρηματοροών(ταμειακές ροές).

Μεσαίες οντότητες

- Ισολογισμό ή κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης,
- κατάσταση αποτελεσμάτων
- κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης
- προσάρτημα.

Μικρές και πολύ μικρές οντότητες

- Ισολογισμό ή κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης
- κατάσταση αποτελεσμάτων,
- προσάρτημα

Οι ανώνυμες εταιρείες (ΑΕ) σύμφωνα με τον Εμπορικό Νόμο (άρθρα 42α και 43β του κωδ. Ν. 2190/1920) και οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ) σύμφωνα με τον Ν. 3190/1955, ο οποίος παραπέμπει στις διατάξεις 42α έως και 43β του Ν. 2190/1920 υποχρεούνται να καταρτίζουν:

- Ισολογισμό,
- Λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως,
- προσάρτημα,
- κατάσταση ταμειακών ροών,
- κατάσταση μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων

<https://www.mylgalaxy.gr/bg>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

4.1 Η έννοια της λογιστικής απάτης

4.1.1.Ορισμός

Η Απάτη όπως έχει ήδη αναφερθεί, έχει καθοριστεί ως η εκ προθέσεως δόλια κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης, η οποία κατάχρηση συνοδεύεται από την παραποίηση των οικονομικών στοιχείων της ίδιας επιχείρησης προς όφελος πάντα του διαπράττοντος την απάτη. Μέσω αυτού του ορισμού προκύπτουν δύο κατηγορίες επιχειρηματικής απάτης:

- Η κατάχρηση / κλοπή ή ιδιοποίηση των οικονομικών πόρων της επιχείρησης και
- Η παραπλανητική παρουσίαση των οικονομικών εκθέσεων ή αναφορών της (Καζαντζής, 2006)

4.2 Κατηγορίες λογιστικών απατών

4.2.1. Απάτη προς Όφελος της Επιχείρησης

Στόχος της ανώτατης διοίκησης είναι η υπερεκτίμηση της οικονομίας της επιχείρησης. Αυτή επιτυγχάνεται μέσω της διάπραξης δόλιων ενεργειών, όπως η εικονική αύξηση των πωλήσεων, των αποτελεσμάτων ή ταυτόχρονα της επιτηδευμένης υποτίμησης των πραγματοποιηθέντων δαπανών και των υποχρεώσεων. Αυτού του είδους η απάτη συμβαίνει μέσω της εξαπάτησης κάποιου τρίτου ατόμου.

Κατά τον Καζαντζή (2006) εντοπίζονται τα παρακάτω παραδείγματα του εν λόγω είδους απάτης:

- 1) Επιτηδευμένη μη σωστή παρουσίαση ή υπολογισμός συναλλαγών, στοιχείων του ενεργητικού ή του εισοδήματος.

2) Εκούσια μη καταγραφή ή μη αποκάλυψη σημαντικών πληροφοριών, οι οποίες θα βελτίωναν την χρηματοοικονομική εικόνα της επιχείρησης σε τρίτους, εκτός επιχείρησης.

3) Πώληση ή εκχώρηση φανταστικών ή παραπλανητικά απεικονισμένων στοιχείων του ενεργητικού.

4) Φορολογική απάτη.

5) Παράνομες πληρωμές κυβερνητικών αξιωματούχων, χρηματικές αμοιβές από εμπλοκή σε παράνομες ενέργειες, δωροδοκίες τόσο πελατών, όσο και προμηθευτών.

6) Οικονομικές δραστηριότητες που απαγορεύονται και συγκεκριμένα τέτοιες, που παραβιάζουν κυβερνητικούς κανόνες, κανονισμούς ή συμβόλαια.

7) Εκούσια, εσφαλμένη εσωτερικά μεταφερόμενη τιμή σε όμιλο επιχειρήσεων (τιμή των αγαθών που ανταλλάσσονται μεταξύ συνδεδεμένων τμημάτων του ομίλου). Πραγματοποιώντας με τη θέλησή της εσφαλμένες τεχνικές τιμολόγησης, η διοίκηση καταφέρνει με τον τρόπο αυτό να βελτιώσει τα λειτουργικά αποτελέσματα ενός οργανισμού που παίρνει μέρος στη συναλλαγή εις βάρος ενός άλλου οργανισμού του ίδιου ομίλου (Καζαντζής, 2006).

4.2.2 Απάτη σε Βάρος της Επιχείρησης

Σύμφωνα με τον Καζαντζή (2006) η απάτη απέναντι σε μια επιχείρηση είναι πιθανόν να συμβεί αφενός από εσωτερικούς και αφετέρου από εξωτερικούς παράγοντες.

Αναλυτικότερα, αναφέρονται ορισμένες περιπτώσεις απάτης τέτοιου είδους.

1) Απάτη από εσωτερικούς παράγοντες:

- Κλοπή περιουσιακών στοιχείων, εκτροπή και ιδιοποίηση διαθεσίμων.
- Παραποιήσεις αποθεμάτων, χαρακτηρισμός υγιούς αποθέματος ως άχρηστου ή ελαττωματικού.
- Παραποιήσεις τιμολογίων προμηθευτών.

2)Απάτη από εξωτερικούς παράγοντες:

- Απάτη από προμηθευτές και εργολάβους, τιμολόγηση χωρίς παράδοση, διπλή τιμολόγηση.
- Δωροδοκία υπαλλήλων από προμηθευτές.
- Δωροδοκία υπαλλήλων από πελάτες (Καζαντζής, 2006).

4.2.3 Το τρίγωνο της απάτης

Όσο περνούν τα χρόνια γίνεται όλο και πιο έντονο το φαινόμενο των οικονομικών απατών, οι οποίες αυξάνονται, παρόλη την ύπαρξη των εσωτερικών και εξωτερικών μηχανισμών ελέγχου και παρακολούθησης.

Ωστόσο, για να επιτευχθεί η εξάλειψη της απάτης και της παραπληροφόρησης χρειάζεται ,πέρα από τον εντοπισμό της απάτης, να βρεθεί το αρχικό αίτιο, εξαιτίας του οποίου πραγματοποιήθηκε η απάτη. Αρωγός στον εντοπισμό της αιτίας στέκεται ο αξιόλογος εγκληματολόγος DonaldCressey, ο οποίος έχει πραγματοποιήσει διατριβή σε ό, τι αφορά τις απάτες. Ο εν λόγω, έχει αναπτύξει ένα μοντέλο χάρη στο οποίο μπορούμε να αντιληφθούμε τις αιτίες που κάποιος φτάνει στο σημείο να διαπράξει απάτη. Το μοντέλο αυτό ονομάζεται το Τρίγωνο της απάτης και αποτελείται από τρία σημαντικά σημεία: την πίεση, την εφαρμογή των αρχών του ορθολογισμού και την Ευκαιρία(Hollinger&Clark, 1983)

4.2.3.1 Η Πίεση

Οι μεγαλύτερες ανάγκες και οι οικονομικές δυσκολίες ήταν οι βασικοί λόγοι που οδήγησαν στην έναρξη της διάπραξης των οικονομικών αματιών. Σύμφωνα με μελέτες και έρευνες που πραγματοποιήθηκαν, στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό που ωθεί τους δράστες στην απάτη είναι η πίεση, ώστε να αποκτήσει τους επιθυμητούς στόχους. Η εν λόγω πίεση πολλές φορές δεν είναι απίθανο να είναι μη ορατή ή μη πραγματική και κάποιος τρίτος να μην είναι ικανός να την αντιληφθεί.

Ορισμένες από τις πιέσεις που οδηγούν συχνά στελέχη των επιχειρήσεων στην υπεξαίρεση των περιουσιακών στοιχείων είναι τα παρακάτω:

- Η πίεση του οικογενειακού περιβάλλοντος.
- Οι διάφορες νέες οικονομικές ανάγκες που δημιουργούνται.
- Τα μεγάλα προσωπικά χρέη του εκάστοτε στελέχους.
- Τα υψηλά ιατρικά έξοδα.
- Η έλλειψη σεβασμού από το εργασιακό περιβάλλον
- Η μανία για επιτυχία.
- Η πίεση για υψηλή αμοιβή.
- Η ψύχωση προαγωγής.
- Οι προσωπικές οικονομικές απώλειες.
- Οι καθημερινές ακριβές συνήθειες.
- Η αδικία (Hollinger&Clark, 1983)

4.2.3.2 Η Ευκαιρία

- Αναποτελεσματικότητα εσωτερικών ελέγχων.

Η αδυναμία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου διαφαίνεται μέσα από ορισμένα παραδείγματα: στην έλλειψη να διαχωριστούν τα καθήκοντα και στην εξουσιοδότηση των συναλλαγών, στην έλλειψη των φυσικών ελέγχων, καθώς και στην μη αποτελεσματική επίβλεψη.

Φυσικά, υπάρχουν και συμβάντα που μπορούν να ενισχύσουν το πρόβλημα, όπως η έλλειψη ενημέρωσης των στελεχών της επιχείρησης σχετικά με τους κανόνες επιχειρησιακής ηθικής αλλά ταυτόχρονα και η σωστή λειτουργία της επιχείρησης υπό συνθήκες μεγάλης πίεσης.

➤ Αναποτελεσματικότητα διοικητικού συμβουλίου.

Ο ελεγκτικός μηχανισμός παρακολούθησης της συμπεριφοράς μπορεί να θεωρηθεί ανίσχυρος ή υποκειμενικός από την διοίκηση μιας επιχείρησης. Αυτό συμβαίνει σε περιπτώσεις στις οποίες το διοικητικό συμβούλιο παρουσιάζεται αδύναμο και όχι ανεξάρτητο. Όλα τα παραπάνω οδηγούν στο να δίνεται η ευκαιρία για πρακτικές παραπληροφόρησης.

➤ Πρακτικές ατιμωρησίας.

Είναι γνωστό πως το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων δεν ασκεί αυστηρά μέτρα και ποινές ενάντια στους δράστες και συχνά καταφεύγουν απλώς σε προφορικές παρατηρήσεις. Είναι πιθανόν αυτός να είναι ένας ακόμη λόγος οι εργαζόμενοι μιας επιχείρησης να φτάσουν στο σημείο να διαπράξουν απάτη, εφόσον γνωρίζουν πως δεν θα τους επιβληθεί πολύ αυστηρή τιμωρία.

➤ Έλλειψη ηθικής καθοδήγησης και ηγεσίας.

Η άγνοια των στελεχών, εξαιτίας της φτωχής ηθικής καθοδήγησης και της πληροφόρησης αποτελεί σημαντικό παράγοντα που είναι πιθανόν να οδηγήσει σε διάπραξη απάτης, εφόσον θεωρούσαν πως η πράξη τους δεν ήταν λανθασμένη. Τα ανώτατα διοικητικά στελέχη, ορισμένες φορές δεν παρουσιάζουν αρκετή προθυμία να καθοδηγήσουν σχετικά με το πως θα πρέπει να λαμβάνονται αποφάσεις. Η καθοδήγηση είναι απαραίτητη για να γίνονται κατανοητοί οι κανόνες της επιχείρησης προς όλους. Επιπλέον έργο της διοίκησης αποτελεί η άσκηση των καθηκόντων της ως πρότυπο ηθικής συμπεριφοράς για τους εργαζόμενους, ώστε να αποφευχθούν παραπλανητικές οικονομικές καταστάσεις και να απλοποιηθεί ένα μεγάλο μέρος πολύπλοκων λογιστικών κανόνων(Hollinger&Clark, 1983).

4.2.3.3 Η εφαρμογή των αρχών του ορθολογισμού

Κατά τους Hollinger και Clark(1983), οι υπάλληλοι δεν διαπράττουν την απάτη εκτός από την περίπτωση όπου μπορούν να δικαιολογηθούν με έναν δικό τους κώδικα προσωπικό. Για πολλούς υπαλλήλους βασικό περιοριστικό παράγοντα αποτελεί η προσωπική ακεραιότητα , η οποία τους αποτρέπει από την διάπραξη της απάτης, ακόμη κι αν ερχόταν μια ανάλογη ευκαιρία. Ορισμένοι ερευνητές θεωρούν πως χρειάζεται ένας ισχυρός κώδικας επιχειρησιακής πρακτικής, ώστε να αποτρέψει τα άτομα από τις παράνομες συμπεριφορές τους. Κάποιες από τις εκλογικεύσεις υπαλλήλων ή συμπεριφορές σχετικές με την απάτη είναι:

- Η ιδέα πως κάποιος εργάζεται υπερβολικά.
- Η ιδέα πως και οι άλλοι κάνουν ακριβώς το ίδιο.
- Η ιδέα πως κάποιος δεν πληρώνεται καλά.
- Σκέψη πως η ανώτερη ιεραρχική θέση έχει πλεονεκτήματά.
- Έλλειψη σεβασμού ή ηθικής.
- Επιθυμία εκδίκησης.
- Η ιδέα της προσωρινής και όχι βλαβερής πράξης.
- Σκέψη πως κανείς δεν θα πάθει κάτι κακό (Hollinger&Clark, 1983)

4.3. Κίνητρα παραποίησης οικονομικών καταστάσεων από τους εσωτερικούς υπαλλήλους.

4.3.1 Κίνητρα των κεφαλαιαγορών

Οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές λειτουργούν για το όφελος των θεσμικών επενδυτών και καταρτίζουν προϋπολογιστικές καταστάσεις σύμφωνα με τη δική τους ενημέρωση. Έτσι, πιέζονται οι διοικήσεις των επιχειρήσεων, ώστε οι οικονομικές τους καταστάσεις να συμφωνούν με τις εκτιμήσεις των αναλυτών και είναι για το καλό και των δύο για να μην υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις. Οι εκάστοτε διοικήσεις, με τον τρόπο αυτό, έχουν αφορμή να προσπαθούν να παραβλέψουν τις προβλέψεις των αναλυτών και όσα προσδοκούν από τους επενδυτές τους, κι έτσι να οδηγούνται στην αλλοίωση των αποτελεσμάτων τους για να παρουσιάζεται πως η

επιχείρησή τους ικανοποιεί τις εκτιμήσεις των αναλυτών και η αγορά αντιδράει θετικά απέναντί τους (Καζαντζής, 2006).

4.3.1.1. Αντληση κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο.

Είναι σημαντικό η επιχείρηση να παρουσιάζει μια τάση κερδοφορίας και παράλληλα μια εικόνα βελτίωσης των οικονομικών μεγεθών (κύκλος εργασιών, κυκλοφοριακή ταχύτητα κλπ.), ώστε να είναι ικανή να αντλήσει κεφάλαια από το Χρηματιστήριο με όρους που είναι ευνοϊκοί. Κατά την έκδοση μετοχών, μάλιστα, δημιουργείται κίνητρο στην επιχείρηση να αλλοιώσει τα αποτελέσματά της για να βελτιωθούν οι όροι με τους οποίους θα είναι διαθέσιμες οι μετοχές, οι οποίες θα ωφελήσουν σημαντικά ολόκληρη την επιχείρηση (Καζαντζής, 2006).

4.3.1.2. Επιχειρησιακός ανταγωνισμός

Δεν είναι λίγες οι επιχειρήσεις, οι οποίες, για να εδραιώσουν την οικονομική τους θέση στον κλάδο ή να βάλουν εμπόδια στους ανταγωνιστές να εισέλθουν σε μια αγορά μέσα στην οποία δραστηριοποιούνται, οδηγούνται σε αλλοίωση των οικονομικών τους καταστάσεων. Άλλες φορές, λοιπόν, βελτιώνουν την εικόνα των κερδών τους, για να φαίνονται ότι είναι οι πιο ισχυρές επιχειρήσεις του κλάδου. Άλλες φορές, πάλι, υποβαθμίζουν τα αποτελέσματά τους για να αποθαρρύνουν τους ανταγωνιστές να μπουν στην αγορά, δημιουργώντας την ιδέα πως δεν θα τους επιφέρει τα έσοδα και το κέρδος που επιθυμούν (Καζαντζής, 2006).

4.3.1.3. Δανεισμός από τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα

Οι επιχειρήσεις κατά την αναζήτησή ξένων κεφαλαίων και δανειοδότησης, χρειάζεται να έχουν επαρκή οικονομικά μεγέθη, ώστε να ενισχύεται η πιστοληπτική τους ικανότητα και να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις που έχουν αρνητικά αποτελέσματα να έχουν μεγαλύτερο

κίνητρο να αλλοιώσουν τις καταστάσεις τους, προκειμένου να παρουσιάσουν θετικά αποτελέσματα παραπλανώντας τους πιστωτές τους και να ενισχύσουν τη δανειοληπτική τους ικανότητα (Καζαντζής, 2006).

4.3.1.4. Συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων

Κατά τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές, τα μέρη που εμπλέκονται έχουν κίνητρο να αλλοιώσουν τις καταστάσεις τους κατά την προσπάθειά τους να λάβουν πιο πολλές μετοχές από την επερχόμενη συγχώνευση ή εξαγορά (Καζαντζής, 2006).

4.3.1.5. Μερισματική πολιτική

Οι διοικήσεις καταβάλουν προσπάθεια ώστε να υπάρχει σταθερή μερισματική πολιτική για να διατηρούνται οι μέτοχοί τους και να μην πωληθούν οι μετοχές τους, πράγμα που θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί η τιμή της μετοχής. Συμπερασματικά, όταν φτάσουν τα κέρδη να είναι υψηλότερα από την προηγούμενη χρονιά, προσπαθούν να τα δείχνουν πιο χαμηλά, ώστε να υπάρχει ελάχιστη απόκλιση στο μέρισμα που θα δοθεί στο τέλος. Αντίθετα, στην περίπτωση που τα κέρδη είναι μικρά, επιδιώκεται η βελτίωση των αποτελεσμάτων για να είναι σταθερό το ποσοστό μερίσματος προς τους μετόχους (Καζαντζής, 2006).

4.3.2. Κίνητρα από συμβατικές υποχρεώσεις της επιχείρησης.

4.3.2.1 Δάνεια

Συχνά οι συμβάσεις δανείων περιλαμβάνουν όρους που πρέπει να τηρούνται κατά την αποπληρωμή του δανείου. Σε αντίθετη περίπτωση, η αθέτησή ή η μη πραγματοποίησή τους πιθανόν να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του επιτοκίου δανεισμού ή πιθανόν να μειωθεί το διάστημα της αποπληρωμής. Συμπερασματικά, δίνεται αφορμή στις διοικήσεις των δανειοδοτημένων επιχειρήσεων να αλλάζουν τις

καταστάσεις τους, για να παρουσιάζουν οικονομικούς δείκτες και αποτελέσματα που τηρούν τους όρους των συμβάσεων και για να λογαριάζεται πως η επιχείρηση λειτουργεί εναρμονισμένη με την εκάστοτε συμφωνία που υπεγράφη (Καζαντζής, 2006).

4.3.2.2. Αμοιβές της διοίκησης

Οι αμοιβές της διοίκησης τις περισσότερες φορές είναι ανάλογες με τις επιδόσεις της επιχείρησης σε οικονομικό πλαίσιο, με στόχο να συμφωνούν οι στοχοθεσίες της διοίκησης με αυτές που έχουν θέσει οι μέτοχοι. Ωστόσο, ορισμένες φορές, η διοίκηση αποκτά το κίνητρο να αλλοιώνει τις οικονομικές καταστάσεις της, ώστε να αυξάνει εικονικά τις αμοιβές της (Καζαντζής, 2006).

4.3.3 Σύνθεση διοικητικού συμβουλίου

Αναφορικά με τα στοιχεία σχετικών εργασιών στην εφαρμοσμένη ελεγκτική, είναι φανερό πως ένα μεγάλο μέρος συμμετοχής Ανεξάρτητων μη Εκτελεστικών μελών στα Διοικητικά Συμβούλια των εταιριών συνδέεται θετικά με ένα χαμηλό ποσοστό ψευδών οικονομικών καταστάσεων και απάτης (Καζαντζής, 2006).

4.3.3.1 Ο Διευθύνων Σύμβουλος κατέχει και τη θέση του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου

Μια παράμετρος που δρα στην εκδήλωση ψευδών οικονομικών καταστάσεων αναβιβάζεται στο επίπεδο της ανώτατης διοίκησης και ειδικότερα αν υπάρχει διάκριση των ευθυνών ανάμεσα σε διευθύνοντα σύμβουλο και πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου ή αν οι υποχρεώσεις των εν λόγω θέσεων πραγματοποιούνται από τον ίδιο. Έχει αποδειχθεί στο παρελθόν πως υπάρχει μια θετική σκέψη ανάμεσα στην απάτη και την κατοχή από το ίδιο άτομο (Καζαντζής, 2006).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

5.1 Γενικά

Το τελευταίο διάστημα ερευνάται όλο και περισσότερο ένα πολύ σημαντικό ζήτημα για τα άτομα της Ελεγκτικής και Λογιστικής αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο των επενδύσεων. Το σπουδαίο αυτό ζήτημα δεν είναι άλλο από την παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων από τα διοικητικά στελέχη μια επιχείρησης. Σκοπό του εν λόγω κεφαλαίου αποτελεί η παρουσίαση των κινήτρων που οδηγούν τα ανώτατα διοικητικά μέλη μιας επιχείρησης να παραποιήσουν τα οικονομικά αποτελέσματα της. Στις ενότητες που ακολουθούν θα αναφέρουμε και θα αναλύσουμε με απόλυτη λεπτομέρεια τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων που αλλοιώνουν όσοι τα χρησιμοποιούν, όπως επίσης και μερικές τεχνικές χειραγώγησης κερδών (Καζαντζής, 2006).

5.2 Λογιστική Κάθαρση- BigBathAccounting

Η πρακτική της Λογιστικής Κάθαρσης ή αλλιώς Big Bath Accounting αποτελεί ένα είδος αλλοίωσης των οικονομικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης με απόφαση και εμπλοκή της εκάστοτε διοίκησης. Κατά την περίπτωση που ένας υπεύθυνος σύμβουλος αποκτήσει τα ηνία της διοίκησης μιας επιχείρησης προσπαθεί να αλλάξει τα οικονομικά μεγέθη έτσι, ώστε να φαίνονται μικρότερα τα τρέχοντα αποτελέσματα, των οποίων την ευθύνη έχει ο προκάτοχός τους και να παρουσιάσει ιδιαίτερα αυξημένα τα αποτελέσματα της επόμενης χρήσης.

Η συμπεριφορά αυτή λέγεται Λογιστική Κάθαρση. Η νέα διοίκηση ευνοείται από αυτήν, εφόσον η υψηλή απόδοση των νέων χρήσεων θα δοθεί στις δικές της ενέργειες, πράγμα που δεν αντιστοιχεί στην πραγματική εικόνα της επιχείρησης. Τα αίτια της πρακτικής αυτής των νέων διοικήσεων στο δημόσιο τομέα, ταυτίζεται

συχνά με γενικότερες αιτιολογίες μη διαφάνειας ή συγκάλυψης κινδύνων από τις προγενέστερες διοικήσεις. Η μείωση των αποτελεσμάτων γίνεται στις περισσότερες περιπτώσεις μέσω αναβολής αναγνώρισης εσόδων και κυρίως μέσω εμφάνισης υπολογιστικών δαπανών, όπως είναι οι προβλέψεις. Σε αρκετές περιπτώσεις έχει διαπιστωθεί αντίστοιχη πρακτική σε επιχειρήσεις στις οποίες πραγματοποιούνται προγράμματα αναδιοργάνωσης. Οι εταιρίες αυτές εκδηλώνουν υψηλότερα έξοδα που συνδέονται με τις εν λόγω ενέργειες, με στόχο να αλλοιώσουν τα οικονομικά μεγέθη και να είναι ικανά να πετύχουν ικανοποιητικά αποτελέσματα σε μεταγενέστερες χρήσεις. Οι επιχειρήσεις αυτές ελπίζουν πως οι επενδυτές αλλά και οι διάφοροι αναλυτές δε θα επικεντρωθούν σε πιθανές ζημιές, αλλά θα αφοσιωθούν σε θετικές προοπτικές που θα δημιουργηθούν μελλοντικά. Συνεπώς, κάθε φορά που μια επιχείρηση εμφανίζει μεγάλες δαπάνες της οικονομικής χρήσης, στο μέλλον υπάρχουν αυξημένες πιθανότητες τα αποτελέσματα να έχουν ανοδική πορεία.

(www.investopedia.com)

5.3 Λογιστικά τεχνάσματα

Το τελευταίο διάστημα εμφανίστηκαν λογιστικά και ελεγκτικά σκάνδαλα, τα οποία προκάλεσαν αρνητικές αντιδράσεις σχετικά με το πόσο η εφαρμογή λογιστικών προτύπων μπορεί να αλλοιώσει την πραγματική οικονομική τους κατάσταση που πιθανόν οφείλεται σε κατάχρηση της ευελιξίας τους. Η αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων σε αυτές τις περιπτώσεις είναι σκόπιμη και οι αυτουργοί της, δηλαδή διοικητικά στελέχη ασχολούνται με την επίτευξη λογιστικών προτύπων και όχι με επιχειρηματικούς σκοπούς.

Η αδυναμία αυτή των λογιστικών προτύπων ως συνόλου κανόνων και αρχών δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα πρότυπα αποτελούν κατευθυντήρια σημεία γενικής εφαρμογής και ως εκ τούτου μπορούν να επιδέχονται διάφορες ερμηνείες προσαρμοζόμενα στις επιμέρους ανάγκες της χρηματοοικονομικής δομής των επιχειρήσεων αφήνοντας αρκετά περιθώρια υποκειμενικότητας ως προς τις μεθόδους που θα επιλεγούν για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Αναφέρονται και αναλύονται παρακάτω μερικά από τα πιο βασικά τεχνάσματα που πιθανόν να οδηγήσουν σε παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης.

5.4 Μεγέθη εκτός Ισολογισμού

Οι εταιρίες συχνά -χάρη σε τεχνικές δημιουργικής λογιστικής- δεν καταγράφουν στον ισολογισμό τους ορισμένα πάγια στοιχεία αξίας, κι έτσι εμφανίζονται λιγότερες αποσβέσεις στις οικονομικές καταστάσεις, δηλαδή μεγαλύτερα κέρδη. Με ανάλογο τρόπο μακροχρόνιες υποχρεώσεις καταφέρνουν να μην φαίνονται στον ισολογισμό, πράγμα που σημαίνει πως είναι πιθανός ο κίνδυνος και η εμφάνισή τους στις καταστάσεις θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τους εκάστοτε επενδυτές κατά την αξιολόγηση των προοπτικών της οικονομικής απόδοσης της επιχείρησης.

Επομένως, η εταιρία με την εμφάνιση στοιχείων του ενεργητικού ή του παθητικού εκτός Ισολογισμού μπορεί να παρουσιάσει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων (χρηματοοικονομικοί αναλυτές, μέτοχοι, πιστωτικά ιδρύματα) ως χαμηλού κινδύνου επενδυτική ευκαιρία με αποτέλεσμα να αντλεί χαμηλού κόστους κεφάλαια μέσω των μηχανισμών της κεφαλαιαγοράς και να πραγματοποιεί επιχειρηματικά δάνεια με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους. Μια πρακτική χρησιμοποίηση στοιχείων εκτός Ισολογισμού είναι η δημιουργία Εταιριών Ειδικού Σκοπού. Είναι μια εταιρία που ιδρύεται ειδικά με σκοπό την πραγματοποίηση συγκεκριμένων βραχυπρόθεσμων στόχων, όπως να απομονώσει το χρηματοοικονομικό κίνδυνο μιας επιχείρησης από μακροπρόθεσμα έργα στους τομείς των κατασκευών, της έρευνας και της ανάπτυξης. Με αυτή τη μέθοδο οι Εταιρίες Ειδικού Σκοπού αναλαμβάνουν τον κίνδυνο και η μητρική εταιρία, κατέχοντας το 50% των μετοχών, δεν εμφανίζει στις ενοποιημένες καταστάσεις την συμμετοχή της σε αυτές και τα αποτελέσματα τους. Πιο απλή περίπτωση χρησιμοποίησης των Εταιριών Ειδικού Σκοπού είναι ή μεταβίβαση σε αυτές από την μητρική εταιρία παγίων στοιχείων και του υψηλού δανεισμού για την αγορά τους. Η μητρική εταιρία εμφανίζεται να έχει υψηλότερο δείκτη ρευστότητας λόγω της πώλησης του παγίου αλλά και λιγότερα έξοδα καθώς αποφεύγει τις αποσβέσεις που συνεπάγεται ή διατήρηση του παγίου. Στη συνέχεια η μητρική μπορεί να μισθώσει το πάγιο με τη μορφή της λειτουργικής μίσθωσης συνεχίζοντας έτσι να μην εμφανίζει στον ισολογισμό την αξία του παγίου αλλά και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη μίσθωση. Αυτή η πρακτική έχει ως αποτέλεσμα να διογκωθούν τα κέρδη και τα έσοδα και να μειωθούν οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις σε βαθμό που να καθίσταται η εταιρία στα μάτια των εξωτερικών χρηστών των οικονομικών καταστάσεων ως

χρηματοοικονομικά αξιόπιστη με προορισμένο κίνδυνο και υψηλούς ρυθμούς ρευστότητας και κερδοφορίας.(Li, 2006)

5.5 Άυλα στοιχεία ενεργητικού και κεφαλαιοποίηση εξόδων

Οι άδειες ευρεσιτεχνίας, η εμπιστοσύνη των πελατών απέναντι στα προϊόντα και τις υπηρεσίες, η φήμη και η υπεραξία της εταιρίας ανήκουν στα άυλα περιουσιακά στοιχεία. Η μέθοδος καταγραφής τους στον ισολογισμό εξαρτάται από τα μέλη της ίδιας της επιχείρησης, γι αυτό και δεν μπορεί να υπολογιστεί με απόλυτη λεπτομέρεια η αξία τους. Ένας επιπλέον τρόπος που παραποιεί το πραγματικό οικονομικό αποτέλεσμα της επιχείρησης προκύπτει συχνά από την κεφαλαιοποίηση των εξόδων που δεν πληρούνται κριτήρια. Στην πραγματικότητα είναι ορισμένα λειτουργικά έξοδα, που μεταφέρονται εν τέλει στον ισολογισμό ως δαπάνες μακροπρόθεσμης απόσβεσης, αντί να φανούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως (Cunningham, 2005, Li 2006)

5.6 Λογιστικές Πρακτικές Εταιριών Διαδικτύου

Οι επιχειρήσεις που εδρεύουν στο χώρο του διαδικτύου χρησιμοποιούν μια διαφορετική τεχνική των οικονομικών αποτελεσμάτων. Αναλυτικότερα, χρησιμοποιούν προσωπικές φόρμουλες παρουσίασης των οικονομικών αποτελεσμάτων χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τα λογιστικά πρότυπα. Συνεπώς, δεν γίνεται κατοχύρωση συγκρισιμότητας τόσο των εταιριών, όσο και της ίδιας της εταιρίας ανά περίοδο, ώστε να μην υπάρχει μια ξεκάθαρη εικόνα προς τους επενδυτές όσον αφορά την πραγματικότητα των προοπτικών της εταιρίας.

5.7 Διαστρέβλωση πραγματικών εσόδων

Ένα επιπλέον τέχνασμα αύξησης των εσόδων αλλά και των κερδών αποτελεί η αναγνώριση μερικών εσόδων πριν να πραγματοποιηθούν. Οι λογιστές στις καταστάσεις αυτές εκμεταλλεύονται την ευελιξία των λογιστικών προτύπων σε σχέση με το χρόνο αναγνώρισης των εσόδων. Συμπερασματικά, χάρη στην απαραίτητη λογιστική επιλογή εμφανίζεται μια ψευδής αύξηση των εσόδων, άσχετα αν

υλοποιηθούν οι συμφωνίες πάνω στις οποίες βασίζονται τα έσοδα σύμφωνα με τους δικούς τους όρους.

5.8 Υλικά ή Ενσώματα Πάγια

Κατά τους Elliotetal., (2005) η διενέργεια ή μη των αποσβέσεων στα υλικά ή ενσώματα πάγια αποτελεί έναν από τους διάφορους τρόπους, υποκειμενικής διαχείρισης, που μπορεί να επηρεαστεί το αποτέλεσμα μιας επιχείρησης. Με τη χρήση της εν λόγω τεχνικής αλλάζει τόσο η αξία του Ενεργητικού, όσο και η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης, εφόσον δεν φαίνονται οι αποσβέσεις που λογαριάζονται ως έξοδο. Με τον τρόπο αυτό παραποιείται, ως προς τα κέρδη, η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και ο ισολογισμός ως προς τα πάγια, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται εν τέλει συνολικά όλη η εικόνα της επιχείρησης. Πέρα από τα παραπάνω, καλό θα ήταν να καταγραφεί πως ταυτόχρονα η κατάσταση αυτή επηρεάζει και άλλους διάφορους σημαντικούς οικονομικούς δείκτες, όπως ο ROI(ReturnonInvestment), η απόδοση δηλαδή των κεφαλαίων της επιχείρησης που έχουν επενδυθεί .

Γενικότερα, η αλλαγή του αποτελέσματος χρήσης αλλά και του ισολογισμού επηρεάζει τους παρακάτω δείκτες:

- Δείκτης Ρευστότητας:
 - ❖ Ο δείκτης γενικής ρευστότητας: Ισούται με το Κυκλοφορούν Ενεργητικό προς τις Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις
 - ❖ Ο δείκτης άμεσης ρευστότητας: Ισούται με το Κυκλοφορούν Ενεργητικό μείον τα αποθέματα προς τις Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις.

- Δείκτες κεφαλαιακής διάρθρωσης: Ο δείκτης «Ξένα Κεφάλαια προς Ίδια Κεφάλαια»

- Δείκτης Αποδοτικότητας: Ο δείκτης ROI, ο οποίος είναι ίσος με τα Καθαρά Κέρδη προς τον μέσο όρο λειτουργικού Ενεργητικού.

- Λοιποί χρηματιστηριακοί δείκτες: Πρόκειται για δείκτες που αφορούν στις εισηγμένες επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τον Huang, εάν μια εταιρία επιθυμεί να εμφανίσει σε ένα έτος υψηλότερα κέρδη, θα πρέπει ή να μην διενεργήσει καθόλου αποσβέσεις ή να χρησιμοποιήσει μειωμένους συντελεστές αποσβέσεων. Στην παραπάνω διαδικασία συμβάλλει και το ότι επικρατεί ελευθερία κρίσεων, επιλογών και υπολογισμών σχετικά με την εκτίμηση της ωφέλιμης ζωής των παγίων στοιχείων, των χρόνων και των μεθόδων απόσβεσης. Ωστόσο, στην περίπτωση που η εταιρία δεν πραγματοποιήσει αποσβέσεις σε ένα έτος, δεν έχει τη δυνατότητα της επόμενης χρήσης ή στις επόμενες χρήσεις δεν έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει διπλάσιες αποσβέσεις. Ολοκληρώνοντας, οι αποσβέσεις είναι μια αρκετά σημαντική διαδικασία, καθώς προσφέρει χρηματοδότηση για την επιχείρηση, αφού τα ποσά που αντιστοιχούν σε αποσβέσεις δεν επιδέχονται κάποια φορολογία και παραμένουν στην εταιρία ως αποθεματικά (Elliotetal., 2005)

5.9 Συμμετοχές- Χρεόγραφα

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως μετοχές θυγατρικών ή συγγενικών εταιριών περιλαμβάνονται στον λογαριασμό «Συμμετοχές σε Επιχειρήσεις». Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να παραποιήσουν τα αποτελέσματά τους παρουσιάζουν κατά το τέλος της κάθε χρήσης τις μετοχές αυτές στην αξία της κτήσης τους, δηλαδή, όχι στην ανάλογη χρηματιστηριακή ή την αληθή αξία. Το προαναφερθέν έχει ως συνέπεια να μην συμπεριλαμβάνονται τα κέρδη ή οι ζημίες από την υπερτίμηση ή την υποτίμηση της αξίας των χρεογράφων στα Αποτελέσματα Χρήσεως.

Επιπλέον, οι εταιρίες έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν στα χρεόγραφα τις συμμετοχές, τα οποία είναι στοιχεία του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού, ώστε να επέλθει βελτίωση στους δείκτες ρευστότητάς τους. Από τη διαδικασία αυτή, όμως, δεν μένει ανεπηρέαστος ο δείκτης αποδοτικότητας (ROI), αφού τα χρεόγραφα δεν είναι υποστηρικτικό στοιχείο των πωλήσεων και δεν βρίσκονται στο Λειτουργικό Ενεργητικό. Κατά συνέπεια, θα υπάρχει μείωση του παρονομαστή του ROI, η επιχείρηση θα παρουσιάζει μεγάλη αποδοτικότητα, αφού θα παρουσιάζεται και ο δείκτης ROI σε πιο υψηλά επίπεδα.

5.10 Κεφαλαιοποίηση εξόδων

Η αλόγιστη κεφαλαιοποίηση εξόδων που δεν συμφωνούν με τα απαραίτητα κριτήρια αποτελεί έναν ακόμη τρόπο παραποίησης του αληθινού οικονομικού αποτελέσματος μιας επιχείρησης. Ουσιαστικά, είναι ορισμένα λειτουργικά έξοδα, όπως έξοδα διαφήμισης, ανάπτυξης ή έρευνας και επισκευών, έξοδα που οδηγούνται εν τέλει στον ισολογισμό ως δαπάνες πολυετούς απόσβεσης, ενώ θα έπρεπε να εμφανιστούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως. Σύμφωνα με τον Cunningham, συνέπεια της παρούσας πρακτικής είναι η ύπαρξη υπερεκτίμησης των κερδών της τρέχουσας οικονομικής περιόδου, αφού το κεφαλοποιηθέν ενεργητικό εξοφλείται. Είναι σαφές πως και στην εν λόγω περίπτωση, η σκέψη για κεφαλαιοποίηση των εξόδων ενέχει υποκειμενικότητα και κινείται στα όρια της ευελιξίας που προσφέρουν οι κανόνες και τα πρότυπα της λογιστικής.

Cunningham (2005) – “Creative Accounting” – Li – p. 47

5.11 Αγορές προϊόντων και Πωλήσεις

Στην παρούσα ενότητα αναφέρονται ορισμένα λογιστικά τεχνάσματα που επηρεάζουν σημαντικά οικονομικά στοιχεία της κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης και του Ισολογισμού όπως οι αγορές και οι πωλήσεις.

Πρωτίστως, πραγματοποιείται αποτίμηση των παλαιότερων, κατά τον Δημοσθένους, προϊόντων στο κόστος κτήσεώς τους και όχι στην ελάχιστη πλέον τιμή πωλήσεώς τους. Έτσι, οι εταιρίες έχουν τη δυνατότητα να μην παρουσιάσουν τις πιθανές πραγματοποιηθείσες ζημίες, παρουσιάζοντας θετικότερο αποτέλεσμα, όμως

ταυτόχρονα, αυξάνεται ο ισολογισμός τους με ένα νέο οριστικό απόθεμα πιο μεγάλο από ότι είναι στην πραγματικότητα. Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί, ότι έτσι επηρεάζεται ο δείκτης γενικής ρευστότητας θετικά και ο δείκτης αποδοτικότητας (ROI) αρνητικά. Διαφορετικά, είναι πιθανόν, να παραποιηθεί η μέθοδος αποτίμησης των εμπορευμάτων, όπως διαφαίνεται και στο ανάλογο άρθρο του Agarwal, (1999), π.χ. από LIFO (lastin – firstout) σε FIFO (firstin – firstout), σε προϊόντα, στα οποία εμφανίζεται αύξηση της τιμής. Η διαδικασία αυτή, όμως, κάποια στιγμή θα φανεί από τον ορκωτό ελεγκτή που θα ερευνήσει τις παρούσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις για την αναζήτηση ανάλογων «τεχνασμάτων».

Στην περίπτωση κατά την οποία η εταιρία έχει λάβει άδεια για να αλλάξει τη μέθοδο της αποτίμησης των εμπορευμάτων της, ο ορκωτός ελεγκτής πρέπει να μεταφέρει στο πιστοποιητικό του τις αρνητικές συνέπειες που θα φέρει η αλλαγή αυτή. Εν συνεχεία, πραγματοποιείται αποτίμηση των αποθεμάτων της εταιρίας στην τελευταία τιμή που αγοράστηκε. Με τον τρόπο αυτό, οι εταιρίες, πετυχαίνουν την αύξηση του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως τους, εφόσον παρουσιάζουν τελικό απόθεμα πολύ μεγαλύτερο από το πραγματικό. Έτσι, παρατηρούμε πως ο δείκτης γενικής ρευστότητας της επιχείρησης επηρεάζεται θετικά, όπως επίσης και ο δείκτης αποδοτικότητας αυτής (ROI) , αφού η ποσοστιαία αύξηση του αριθμητή, των καθαρών κερδών, είναι μεγαλύτερη από αυτήν του παρονομαστή του δείκτη, δηλαδή το συνολικό λειτουργικό ενεργητικό.

Agarwal (1999)

5.11.1 Παραποίηση μέσω εκπτώσεων

Όταν η επιχείρηση πραγματοποιεί προσπάθειες ,ώστε να πειστούν οι πελάτες για να αγοράσουν εμπορεύματα υψηλότερου μεγέθους από αυτά που είναι ικανή σε θέση να πουλήσει σε συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο, τότε φαίνεται πως έχουμε ακόμη μια μορφή παραποίησης των εταιριών. Για τον λόγο αυτόν, η επιχείρηση που προμηθεύει κάνει χρήση μεγάλων εκπτώσεων και πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις αγοράς. Οι επιχειρήσεις αποκομίζουν οφέλη από τη διαδικασία αυτή, ένα από τα οποία είναι η παρουσίαση σταθερών εσόδων σε ανεπαρκείς περιόδους εκμεταλλευόμενες την προώθηση των πωλήσεών τους.

Συνεχίζοντας, θα αναλύσουμε την πρακτική ,χάρη στην οποία η πωλήτρια επιχείρηση συντηρεί στις αποθήκες της το εμπόρευμα που πούλησε προκειμένου διευκολυνθεί ο ίδιος ο πελάτης για ένα μικρό διάστημα. Σε αυτήν την περίπτωση, ο

αγοραστής αγοράζει τα εμπορεύματα, αφού υπογράψει κάποια σύμβαση, όμως ο ιδιοκτήτης έχει στην κατοχή του τα εμπορεύματα, ώσπου ο πελάτης ζητήσει να παραδοθούν στον ίδιο. Η μη τήρηση της σύμβασης περιέχει τα έσοδα της πωλήτριας εταιρίας, πριν πραγματοποιηθεί η μεταβίβαση της κυριότητας τους στον πελάτη. Διαφαίνεται πως οι εικονικές πωλήσεις είναι μια αρκετά γνωστή μορφή αλλοίωσης του Ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης, που πραγματοποιείται με την καταγραφή πλασματικών πωλήσεων της επιχείρησης απέναντι σε λοιπές επιχειρήσεις. Μάλιστα, είναι πιθανόν οι εικονικές πωλήσεις να πραγματοποιούνται προς μη υπαρκτές οντότητες με ψευδή τιμολόγια, τα οποία μια χρονιά καταγράφονται και προχωρούν σε ακύρωση την αμέσως επόμενη. Συμβαίνουν συνήθως ανάμεσα σε συγγενικές ή θυγατρικές εταιρίες, που η μητρική εταιρία αγοράζει εμπορεύματα ή ύλες από τις άλλες, με τελικό σκοπό να αυξηθεί το Κόστος Πωληθέντων, να εμφανιστούν πιο μικρά κέρδη και εν τέλει να επιτευχθεί χαμηλότερη φορολογία. Οι πλασματικές συναλλαγές συμβαίνουν ανάμεσα σε επιχειρήσεις που συνεργάζονται και ανταλλάσσουν, συχνά, επιταγές, χρήματα ή τιμολόγια. Οι πλασματικές αυτές συναλλαγές είναι δυνατόν να έχουν τις παρακάτω δύο μορφές:

- Παρουσίαση προκαταβολών στα λογιστικά βιβλία της οικονομικής οντότητας με μορφή πωλήσεων που έχουν ήδη συμβεί. Είναι σημαντικό πως σε αυτήν την περίπτωση χρειάζεται άριστη συνεργασία ανάμεσα στις διοικήσεις των εταιριών.
- Εικονική αγοραπωλησία του τελικού αποθέματος ανάμεσα στις επιχειρήσεις με ομοειδές αντικείμενο δραστηριότητας.

Ολοκληρώνοντας, είναι πιθανό να συμβούν και οι παρακάτω ενέργειες:

- Παράληψη εμφάνισης Ζημιών από ανασφάλιστα εμπορεύματα που καταστράφηκαν, με αποτέλεσμα η απεικόνιση αυξημένων κερδών και αυτό διότι οι ζημιά αναγνωρίζεται φορολογικά,
- Υπερτιμολόγηση πραγματοποιηθέντων πωλήσεων ανεξαιρέτως το ότι αυτό θα επιφέρει και καταβολή πιο μεγάλου φόρου εισοδήματος .

- Η μη έκδοση τιμολογίων πώλησης ιδιαίτερα από μικρότερες εταιρίες, ώστε να μην δοθεί ο Φ.Π.Α (Φόρος Προστιθέμενης Αξίας) αλλά και να μην οδηγηθούν σε μεγαλύτερο επίπεδο φορολογικής δαπάνης.
- Σκόπιμη καθυστέρηση στην έκδοση τιμολογίων πώλησης, συγκεκριμένα σε περιόδους κατά το τέλος της κάθε χρήσης (Agrawaletal., 1999)

5.13 Πελάτες- Απαιτήσεις - Γραμμάτια Εισπρακτέα

Οι οικονομικές καταστάσεις είναι πιθανό να παρουσιαστούν βελτιωμένες πρωτίστως μέσα από τη μη διενέργειας των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις ή και με τη διενέργεια μειωμένου συντελεστή προβλέψεων για τις απαιτήσεις αυτές. Κατά τον Ν. 2238/1994, οι εταιρίες έχουν τη δυνατότητα, εάν το επιθυμούν, να διενεργήσουν προβλέψεις 50% για επισφαλείς απαιτήσεις. Δεν είναι δυνατόν ωστόσο, να περάσουν σε σωρευτική απόσβεση των πελατών οι οποίοι δεν μπορούν να αποπληρώσουν τα χρέη τους, αν πρωτίστως δεν έχουν συμβεί προβλέψεις για το λόγο αυτό. Αναλόγως, είναι πιθανό να μην πραγματοποιείται η μεταφορά των πελατών μιας εταιρίας προς τους επισφαλείς πελάτες, όταν πια έχει διενεργηθεί πρόβλεψη κατά τις προηγούμενες χρήσεις. Με αυτόν τον τρόπο, επέρχεται η βελτίωση του ισολογισμού και ειδικότερα, της ποιότητας του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Επιπλέον, παρατηρείται βελτίωση στον δείκτη γενικής και ειδικής ρευστότητας της επιχείρησης, όμως όχι και στον δείκτη αποδοτικότητας αυτής (ROI), αφού δεν επηρεάζονται τα μεγέθη από τα οποία εξαρτάται. Η επόμενη τακτική σχετίζεται με το λογαριασμό 33.98 του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου «Επίδικες Απαιτήσεις κατά Ελληνικού Δημοσίου». Αναλυτικότερα, η χρήση του λογαριασμού αυτού πραγματοποιείται ως εξής: Στην περίπτωση κατά την οποία ο έλεγχος της αρμόδιας δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας διαπιστώσει μη καταχωρημένες πωλήσεις της εταιρίας, της επιβάλλεται χρηματικό πρόστιμο, όπως φυσικά είναι και το λογικό. Ωστόσο, η εταιρία αν και καταθέσει την αξία του προστίμου, πιστώνει τον λογαριασμό «Ταμείο», ενώ παράλληλα χρεώνει το λογαριασμό 33.98 με την αιτιολογία πως όλο το ποσό ή ένα μέρος του θα το διεκδικήσει δικαστικά και πιθανόν

η τελική απόφαση θα την δικαιώσει. Με αυτόν τον τρόπο, καταφέρνει τη βελτίωση του κυκλοφορούντος ενεργητικού και συνεπώς, τον ισολογισμό. Άλλος χειρισμός είναι η εικονική μεταφορά μακροπρόθεσμων απαιτήσεων στις βραχυπρόθεσμες.

Τόσο η ποιότητα του ισολογισμού, όσο και οι αριθμοδείκτες ρευστότητας βελτιώνονται, ενώ δεν παρατηρείται μεταβολή στον δείκτη αποδοτικότητας.

Εναλλακτική αποτελεί και η αποφυγή αποτίμησης των απαιτήσεων σε ξένο νόμισμα που δημιουργούν ζημίες για την επιχείρηση και απόκρυψη των ζημιών αυτών, ενώ ακόμη τους χειρισμός είναι ο διαχωρισμός των τόκων σε δεδουλευμένους και μη. Οι εταιρίες κάνοντας την παραπάνω διάκριση, θεωρούν μόνο ένα τμήμα των τόκων αυτών να επιβαρύνει την κάθε χρήση και επομένως βελτιώνουν τα κέρδη τους κατά το υπόλοιπο ποσό που μεταφέρεται σε μεταγενέστερη χρήση. Παρόλα αυτά, η διαδικασία αυτή καταστρατηγεί τη βασική αρχή της συνέπειας στην εφαρμογή των λογιστικών μεθόδων ή αλλιώς την αρχή τους πάγιας χρησιμοποίησης των ιδίων λογιστικών μεθόδων, σύμφωνα με την οποία: «οι μέθοδοι, κανόνες και αρχές που εφαρμόζονται από χρήση σε χρήση από μια επιχείρηση θα πρέπει να είναι οι τους, γιατί αν δεν συμβαίνει αυτό, τότε οι πληροφορίες που περιέχονται σε χρονολογικές σειρές δε θα είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν από τους χρήστες, δεδομένου ότι τα μεγέθη δε θα είναι συγκρίσιμα». Αντίστροφα, υποβαθμίζεται το αποτέλεσμα και ο Ισολογισμός, με τη διενέργεια προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις, αντίθετα με τη συχνή τακτική που ακολουθούν οι εταιρίες. Έτσι, το κέρδος παραμένει κρυφό και η χρηματοοικονομική κατάσταση των Αποτελεσμάτων Χρήσης προσαρμόζεται στο θεμιτό ύψος, με αποτέλεσμα οι οικονομικές μονάδες να βαραίνουν τη χρήση με τους συνολικούς τόκους και εμφανίζονται μικρότερα κέρδη.

5.14 Η Τακτική "Channel Stuffing"

Μια οικονομική οντότητα, προκειμένου να αυξήσει τις πωλήσεις της και τα κέρδη της, χρησιμοποιεί ένα παραπλανητικό επιχειρηματικό τέχνασμα, που δεν είναι άλλο από το γέμισμα καναλιών. Μέσω του τεχνάσματος αυτού, στέλνει σκόπιμα σε εξωτερικούς πωλητές της κατά μήκος του καναλιού διανομής μεγαλύτερο αριθμό προϊόντων από αυτά που εν τέλει μπορούν να πουληθούν. Έτσι, οι λογαριασμοί απαιτήσεων της εταιρίας ενισχύονται για ένα μικρό διάστημα και η εταιρία που

προμηθεύει παρέχει εκπτώσεις και ευνοϊκότερες προϋποθέσεις, ώστε να προσελκύσει τους πελάτες και να τους πείσει να αγοράσουν μεγαλύτερο αριθμό εμπορευμάτων. Η επιχείρηση βγαίνει κερδισμένη, καθώς εμφανίζονται σταθερά έσοδα σε περιόδους ύφεσης(Sauer, 2002)

5.14 Εικονικές Πωλήσεις (Illegitimate Sales Transactions)

Οι εικονικές πωλήσεις συμβαίνουν ανάμεσα στην επιχείρηση και λοιπών συγγενικών ή θυγατρικών επιχειρήσεων. Στην ουσία, αποτελεί μια μορφή αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων και ειδικότερα του Ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης. Στην περίπτωση αυτή, η μητρική αγοράζει ύλες από τις άλλες εταιρίες με τελικό στόχο να αυξηθεί το Κόστος Πωληθέντων, να παρουσιαστούν πιο μικρά κέρδη και να έχει μικρότερη φορολογία. Το γεγονός αυτό επιτυγχάνεται με την δημιουργία πλασματικών πωλήσεων της επιχείρησης με μια συγγενική, ωστόσο, δεν είναι απίθανο οι πλασματικές πωλήσεις να είναι προς μη υπαρκτές οικονομικές οντότητες με ψευδή τιμολόγια που καταχωρούνται ένα έτος και ακυρώνονται το αμέσως επόμενο(Ραπτέλη, 2012).

5.15 Cookie Jar Reserve

Σε περιόδους έντονης οικονομικής απόδοσης και ανάπτυξης οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την τεχνική του αποθεματικού “cookiejar”. Ειδικότερα, με την τεχνική αυτή επιτρέπεται η μείωση των κερδών της επιχείρησης, μέσω της υποτίμησης των αποθεμάτων και της τεχνητής υπερτίμησης των εξόδων. Αντιθέτως, σε περιόδους που επικρατεί χαμηλή οικονομική απόδοση, τα αποθεματικά “cookiejar” είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν έτσι, ώστε να επέλθει αύξηση των κερδών και αντιστοίχως μείωση των εξόδων των περιόδων αυτών (Kokoszka, 2003). Χαρακτηριστικό παράδειγμα χρήσης της εν λόγω τεχνικής αποτελεί αυτό της επιχείρησης WorldCom.

Το 2002, κατά την καλοκαιρινή περίοδο, μία εσωτερική μελέτη αποκάλυψε ότι η παραπάνω εταιρία εμφάνιζε αποθεματικά ύψους \$2.5 δις, που είχαν σχέση με φόρους,

μη εισπραχθέντα έσοδα, κ.α. Η εταιρία χρησιμοποίησε το πιο μεγάλο μέρος των αποθεματικών σε μια σειρά από τις ονομαζόμενες «αντιστροφές αποθεματικών», με στόχο να παρουσιάσει πιο υψηλό κέρδος.

(Kokoszka, 2003)

5.16 BigBathAccounting

Δεν είναι λίγες οι φορές που οι εταιρίες για ανταγωνιστικούς λόγους φτάνουν στην αναδιοργάνωση ή την εγκατάλειψη ορισμένων λειτουργιών. Τα GAAP παρέχουν τη δυνατότητα να καταγράφουν οι διοικήσεις μια προβλεπόμενη χρέωση έναντι των εσόδων για την αξία εφαρμογής των παραποιήσεων. Συχνά, η χρέωση αυτή καταγράφεται ως μη επαναλαμβανόμενη και συνεπώς δεν σχετίζεται με τα τακτικά λειτουργικά αποτελέσματα. Αν η χρέωση είναι μεγάλη πιθανόν να έχει επιπτώσεις στην τρέχουσα τιμή της μετοχής της εταιρίας, αφού διαδραματίζει αρνητικό ρόλο για την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Παρόλα αυτά, η τιμή της μετοχής αλλάζει σε μικρό χρονικό διάστημα, στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι οι ανάλογες λειτουργικές αλλαγές θα φέρουν θετικά αποτελέσματα.

Οι τεχνικές “Big Bath” έχουν ως βάση την ιδέα πως αν χρειάζεται να ανακοινωθούν άσχημα νέα, καλύτερο είναι να τα αναφέρει η ίδια η διοίκηση για να δημιουργηθούν οι συνθήκες για αυξήσεις των κερδών στο μέλλον.

Ορισμένες από τις περιπτώσεις που συνηθίζεται η εφαρμογή των τεχνικών “Big Bath” καταγράφονται λίγο παρακάτω:

- Αναδιοργάνωση λειτουργιών
- Αναδιάρθρωση δανεισμού
- Μείωση και απαξίωση κεφαλαίων
- Διάθεση λειτουργιών

(Jordan & Charles, 2004)

5.17 Sales and lease back

Η παρούσα τεχνική χρησιμοποιείται από μία εταιρία όταν πουλάει ένα πάγιο περιουσιακό της στοιχείο και κατευθείαν προχωράει στην ενοικίαση του. Γενικότερα, οι Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές καθορίζουν τις κατηγορίες της:

- ❖ Χρηματοδοτικής μίσθωσης ισοδύναμης με διατήρηση της ιδιοκτησίας, και της
- ❖ Λειτουργικής μίσθωσης ισοδύναμη με ενοικίαση του πάγιου περιουσιακού στοιχείου. Όταν κατά την διαδικασία Πώλησης-Επανακμίσθωσης καταγράφονται ζημιές, τότε αυτές καταγράφονται στα βιβλία του πωλητή.

Όταν, όμως καταγράφονται κέρδη αυτά αποσβένονται σαν εισόδημα καθ' όλη την διάρκεια ζωής του περιουσιακού στοιχείου εάν πρόκειται για χρηματοδοτική μίσθωση ή τμηματικά ανάλογα με τις πληρωμές του ενοικίου αν πρόκειται για λειτουργική μίσθωση. Η διαδικασία Πώλησης-Επανακμίσθωσης παρέχει στην διοίκηση την δυνατότητα να προβεί σε μετατροπή ενός πάγιου στοιχείου που δεν υπόκειται σε απόσβεση, όπως για παράδειγμα οικόπεδα , σε ένα έξοδο μισθώματος που μειώνει τα κέρδη και κατά συνέπεια την φορολογία του εισοδήματος

Κοντός (2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Ελεγκτική και ελεγκτικά Πρότυπα

6.1 Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα θα αναφερθούμε στην ελεγκτική και τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, καθώς και τους παράγοντες που πραγματοποιούν τους εν λόγω ελέγχους. Αναλυτικότερα, θα καταγράψουμε τα είδη των ελέγχων, την φύση της επαγγελματικής δεοντολογίας των εκάστοτε ελεγκτών, καθώς και τους κανόνες που διαφαίνονται μέσω των διεθνών προτύπων ελέγχου.

6.2 Αντικείμενο της Ελεγκτικής

Η Ελεγκτική θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους κλάδους της λογιστικής. Αφορά στην διατύπωση κανόνων και αρχών, σχετικά με την ομαλή πραγμάτωση των οικονομικών ελέγχων. Αναλυτικότερα, θέμα της αποτελεί ο έλεγχος των μεθόδων και των διαδικασιών, τις οποίες εφαρμόσει η επιχείρηση κατά το διαχειριστικό έτος και πραγματοποιείται από τα άτομα ανεξαρτήτως από την οικονομική οντότητα (ελεγκτές) (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017).

6.2.1 Σκοπός της Ελεγκτικής

Το αντικείμενο της Ελεγκτικής σημαντικότερους σκοπούς του ελέγχου αποτελούν οι παρακάτω:

- πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας της διαχρονικής κατάρτισης των κάθε είδους αριθμοδεικτών για την εξαγωγή των αναλόγων χρήσιμων συμπερασμάτων
- Εύρεση και πρόληψη ηθελημένων ή αθέλητων λαθών στη λογιστική
- Αποδοχή, ανάλυση και συζήτηση σχετικά με την ακρίβεια και την πιστότητα των εκάστοτε οικονομικών καταστάσεων συνολικά

- Κριτική προς τη σύνταξη και την κατάθεση ορισμένων επιμέρους σημείων των οικονομικών καταστάσεων, τα οποία πολύ συχνά είναι ενδιαφέροντα και σημαντικά στοιχεία για την πορεία και τις τάσεις που επικρατούν στην εταιρία
- Εντοπισμός , παρουσίαση και καταστολή ακούσιων και εκούσιων λαθών όσον αφορά στις διαδικασίες
- Ισορρόπηση των περιπτώσεων ικανοποίησης των διαφόρων υποχρεώσεων της εταιρίας , ώστε να λογαριαστούν οι πιθανές επισφάλειες και να πραγματοποιηθεί ο σχηματισμός των σωστών προβλέψεων
- Σημείωση των ατελειών και προσδιορισμός των αδυναμιών σε όλο το κύκλωμα της επιχείρησης (Τσαγκλακάνος , 2001)

6.3 Κατηγορίες Ελέγχων

Τόσο εσωτερικοί, όσο και εξωτερικοί είναι οι παράγοντες που ελέγχουν μια οικονομική οντότητα. Αναλυτικότερα, οι εσωτερικοί παράγοντες υπάρχουν, ώστε να εξασφαλίζεται μία ήπια και σταθερή λειτουργία της οικονομικής οντότητας ταυτόχρονα όμως και να συμφωνούν και με τους εσωτερικούς κανόνες της εκάστοτε οντότητας. Ωστόσο, οι εξωτερικοί παράγοντες παρουσιάζονται ξαφνικά και πιθανόν, αν παρουσιαστούν σφάλματα ή αλλοιώσεις να υπάρξουν επιπτώσεις, δηλαδή κυρώσεις. Στη συνέχεια θα καταγράψουμε και θα αναλύσουμε τα είδη των ελέγχων των οικονομικών οντοτήτων, τα οποία είναι δύο.

6.3.1 Εσωτερικός έλεγχος

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών ελεγκτών των ΗΠΑ ανέπτυξε μια θεωρία με αρκετό ενδιαφέρον όσον αφορά στην έννοια του εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, έδωσε τον παρακάτω ορισμό: «ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι μία ανεξάρτητη λειτουργία εκτίμησης, η οποία, εγκαθίσταται μέσα στον οργανισμό για να εξετάσει και να αξιολογήσει όλες τις δραστηριότητες ως προσφερόμενη υπηρεσία στην επιχείρηση».

Πραγματοποιείται από έναν ή περισσότερους ανθρώπους μέσα στα πλαίσια και τους κανόνες της διοίκησης της επιχείρησης, οι οποίοι έχουν την ιδιότητα του υπαλλήλου κι έτσι αμείβονται από την οικονομική οντότητα με στόχο να ελέγχονται τα τμήματά της.

6.3.1.1 Σκοπός

Κατά τους Νεγκάκη, Ταχυνάκη (2017) βασικό σκοπό του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί η παροχή ειδικών και επιστημονικά αποδεδειγμένων υπηρεσιών απέναντι στην διοίκηση της εταιρίας για τη σωστή και αποτελεσματική πραγματοποίηση των υποχρεώσεων της παραχωρώντας αναλύσεις, συστάσεις, εκτιμήσεις και παρατηρήσεις για τις λειτουργίες συναλλαγές και δοσοληψίες της εταιρείας.

6.3.1.2. Αρμοδιότητες εσωτερικού ελέγχου

Η πραγματοποίηση των υποχρεώσεων κάποιου Εσωτερικού Ελεγκτή είναι συνυφασμένη με τα παρακάτω καθήκοντα, για να διασφαλιστεί η αξιοπιστία του έργου του. Τα καθήκοντα της υπηρεσίας αναγράφονται λεπτομερώς στον κανονισμό της διοίκησης και λειτουργίας της κάθε οικονομικής μονάδας και εν ολίγοις σχετίζονται με:

- Συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία για την εκάστοτε οικονομική μονάδα αλλά και με την νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς καθώς και με τις διαδικασίες που ακολουθεί για την διεξαγωγή των οικονομικών και άλλων λειτουργιών με την παραγωγή αξιόπιστων δεδομένων και αποτελεσματικής εκτέλεσης διεργασιών .
- Ενημέρωση της διοίκησης της εταιρίας σχετικά με τα ευρήματα του ελέγχου με την υποβολή συστάσεων και τη μέριμνα για την πραγμάτωση των αποφάσεων της διοίκησης , όσον αφορά στη βελτίωση της λειτουργίας της επιχείρησης.

- Έλεγχος των εγγραφών με ικανοποιητική καταχώρηση των οικονομικών δραστηριοτήτων και συναλλαγών του οργανισμού, όπως επίσης και με τη λεπτομερή παρουσίασή τους στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων.
- Εξασφάλιση και κριτική των σχέσεων που αλληλεπιδρούν, που συνεργάζονται και επικοινωνούν με το προσωπικό του οργανισμού.
- Έλεγχος σε ό, τι αφορά στις πολιτικές πρόσληψης και στις διαδικασίες προαγωγής του εκάστοτε εργαζόμενου.
- Υπολογισμός και έλεγχος του λειτουργικού και μη κόστους της οικονομικής μονάδας με σύγκριση των προϋπολογισμών της, όπως επίσης και την αξιολόγηση του εκτιμημένου οφέλους, που είναι αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων που έχει ο οργανισμός. Πιθανές δραστηριότητες ζημιογόνες παρουσιάζονται στην διοίκηση της επιχείρησης και ελέγχονται εκτενώς προκειμένου να βρεθούν τεχνικές βελτίωσης.
- Υπολογισμός των αποδόσεων των επενδύσεων που βασίζονται σε προϋπολογισμούς ή σχεδιασμούς.
- Μελέτη των κινδύνων που αφορούν στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, στην πρόληψη, αλλά και στους τρόπους αντιμετώπισης.
- Αποδοχή και υπολογισμός των παρόντων περιουσιακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας για την εξασφάλισή τους και την έμπιστη καταγραφή τους Διενέργεια ελέγχων ειδικού σκοπού με την ανάλογη οδηγία από τη διοίκηση.
- Εξωτερική συνεργασία με ελεγκτές, αλλά και διοίκηση, προκειμένου να σχεδιαστούν και να επιτευχθούν έκτακτοι εξωτερικοί έλεγχοι.
- Μερίδιο συμμετοχής στην ανάπτυξη και τον σχηματισμό συστημάτων ενημέρωσης και οργάνωσης για την πιο εύκολη καταγραφή των οικονομικών δραστηριοτήτων που συντελούνται, καθώς και την πραγματοποίηση ομαλής λειτουργίας των υπηρεσιών του εκάστοτε οργανισμού.
- Έλεγχος για την επιχειρηματική δραστηριότητα του οργανισμού και την λήψη των απαραίτητων κεφαλαίων καθώς και την διασφάλιση της τήρησης των δεσμεύσεων που εκρέουν από τα ενημερωτικά δελτία.
- Έλεγχος σε ό, τι αφορά στις χρηματικές αμοιβές, αλλά και σε όσα παρέχονται στο προσωπικό και στα ανώτερα διοικητικά στελέχη σχετικά με τις αποφάσεις

της διοίκησης μιας εταιρίας για την αμοιβή των εργαζομένων και τον έλεγχο της νομιμότητας (Φίλος, 2004, Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

6.4 Εξωτερικός έλεγχος

6.4.1 Γενικά

Εστιάζοντας κανείς στον εξωτερικό ελεγκτή θα διαπίστωνε ότι εξωτερικός έλεγχος αποτελεί έλεγχο, ο οποίος πραγματοποιείται από ειδικούς επαγγελματίες με σημαντικό ήθος και δυνατό χαρακτήρα, σωστή επιστημονική κατάρτιση, αλλά και ειδική εμπειρία, χωρίς όμως να σχετίζεται με την ελεγχόμενη επιχείρηση. Το παραπάνω γεγονός αποτελεί τον θεσμό των εξωτερικών ελεγκτών. Αναλυτικότερα, στη Ελλάδα η εφαρμογή του θεσμού αυτού πραγματοποιείται από ορκωτούς ελεγκτές λογιστές. Είναι σημαντικό να σημειώσει κανείς ότι ο εξωτερικός έλεγχος δεν αφορά μόνο στον οικονομικό τομέα μιας εταιρίας, όμως και σε τμήματα ξεχωριστά, τα οποία είτε έμμεσα, είτε άμεσα επηρεάζουν την λειτουργικότητα του. Η χρησιμοποίηση μηχανισμών ελέγχου, αλλά και τεχνικών που είναι απαραίτητες, πραγματοποιούνται κατά την αξιολόγηση του εκάστοτε ελεγκτή. Ο εξωτερικός έλεγχος στην αρχή ήταν υποχρεωτικός για τις εταιρίες που ήταν εισηγμένες στο χρηματιστήριο μόνο. Ωστόσο, εάν διαχειρίζονται τα κεφάλαια από άτομα που δεν τους ανήκουν αυτά τα κεφάλαια, αναπτύσσεται η ανάγκη για έλεγχο. Ωστόσο, ενώ στις διοικήσεις των εταιριών αναθέτεται να λάβουν οικονομικές αποφάσεις, σχετικές με κεφάλαια που προέρχονται από εισροές, με την έλλειψη ελέγχου εγκυμονεί κίνδυνος να μην ωφελούνται οι επενδυτές από τις αποφάσεις αυτές (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017)

6.5 Η επιρροή του εσωτερικού ελέγχου στον εξωτερικό

Τόσο η λειτουργία του εσωτερικού όσο και η λειτουργία του εξωτερικού σχετίζονται άμεσα, αλληλοσυμπληρώνονται και συμβάλλει η μια στο έργο της άλλης. Ειδικότερα, από τον εσωτερικό έλεγχο δημιουργείται μια ελεγκτική λειτουργία, η οποία συντηρεί τους αναγκαίους ελέγχους και ταυτόχρονα βοηθάει στη σωστή

πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης συνολικά. Παράλληλα, οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι σημαντικοί, αφού έχουν συνέπειες στην ποιότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου με την απόδοση των ελέγχων τους, τις τακτικές συνομιλίες με το Δ.Σ. της εταιρείας και την Ελεγκτική Επιτροπή, καθώς και μέσω των συστάσεων για τη βελτίωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, ο εσωτερικός έλεγχος δίνει στον εξωτερικό ελεγκτή ικανοποιητική κατανόηση της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου. Έτσι, παρέχει τη δυνατότητα να αναγνωρίσει, αλλά και να αξιολογήσει τους κινδύνους που δημιουργούνται από την αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων και να σχεδιάσει και να εκτελέσει επιπλέον διαδικασίες ελέγχου. Ολοκληρώνοντας, ο εσωτερικός έλεγχος συνεισφέρει στο να προγραμματιστούν οι διαδικασίες του εξωτερικού ελέγχου.

6.6 Οι πληροφορίες που αντλεί ο εξωτερικός ελεγκτής μέσα από την διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου

Είναι σημαντικό το όφελος που δημιουργείται από τον εσωτερικό έλεγχο κατά τη διάρκεια του καθορισμού των διαδικασιών για να λειτουργήσει και να σχεδιαστεί ο έλεγχος.

Παρόλα αυτά, καλό είναι να τονιστεί πως η γνωμοδότηση επί των οικονομικών καταστάσεων είναι αρμοδιότητα του εξωτερικού ελεγκτή. Οι εξωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να έχουν πρόσβαση σε εκθέσεις της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, χρειάζεται να ενημερώνονται οι εσωτερικοί ελεγκτές για κάθε φλέγον ζήτημα από το οποίο πιθανόν να επηρεαστεί το έργο της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Η επικοινωνία ανάμεσα στους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς ελεγκτές γίνεται με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών σε ζητήματα με κοινό ενδιαφέρον, ειδικότερα της ανταλλαγής γνώμων σε ό, τι αφορά ελεγκτικές τεχνικές ή μεθόδους λειτουργίας και σε ερμηνεία της ορολογίας, αλλά και ανταλλαγή των εκθέσεων ελέγχου. Αναφέρεται επιπλέον, ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι ικανός να παρέχει πληροφορίες προς τον εξωτερικό ελεγκτή, σχετικά με οικονομικά ή μη οικονομικά στοιχεία. Συνεπώς, ο εξωτερικός ελεγκτής διαθέτει πληροφορίες σχετικές με ιστορικά χρηματοοικονομικά στοιχεία, καθώς και πληροφορίες σχετικές με μη χρηματοοικονομικά στοιχεία, δηλαδή, διαδικασίες οι οποίες πραγματοποιούνται στην

επιχείρηση και κατά συνέπεια τρόπους που θα βελτιώσουν τόσο τις διαδικασίες αυτές, όσο και τη δομή των επιχειρήσεων.

Ολοκληρώνοντας, ο εσωτερικός έλεγχος είναι συνδυασμένος με τον προσδιορισμό πιθανής απάτης η οποία ενδεχομένως να είναι αποτέλεσμα από τις δραστηριότητες του οργανισμού συνολικά. Αντίθετα, ο εξωτερικός έλεγχος περιορίζεται μόνο σε χρηματοοικονομικές περιοχές και συνεπώς οι πληροφορίες που περνούν από τον εσωτερικό ελεγκτή στον εξωτερικό είναι ικανές να προσφέρουν στον πιο αποτελεσματικό προσδιορισμό πιθανής απάτης.

Νεγκάκης χ, Ταχυνάκης Π (2017)

6.5 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας IFAC

Ο Κώδικας Επαγγελματικής δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants) αφορά στις γενικές αρχές, αλλά και στα χαρακτηριστικά που χρειάζεται να διαθέτουν οι λογιστές ή οι ελεγκτές οι οποίοι αποτελούν μέλη της IFAC, οι επαγγελματίες που πραγματοποιούν τον έλεγχο ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή από ελεγκτικές εταιρίες και οι επαγγελματίες που αποτελούν υπάλληλοι εταιριών. Βασικές αρχές του κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας που οι ελεγκτές χρειάζεται απαραίτητως να τηρούν αποτελούν οι παρακάτω:

- ακεραιότητα (integrity)
- επαγγελματική συμπεριφορά (professional behavior)
- εμπιστευτικότητα (confidentiality)
- αντικειμενικότητα (objectivity)
- τεχνικά-επαγγελματικά κριτήρια (technical standards)

Τα παραπάνω, είναι πιθανό να παραβιαστούν από ποικίλους παράγοντες. Για παράδειγμα, μπορεί να ευθύνεται η άνεση και το οικείο κλίμα που ενδεχομένως να αναπτυχθεί ανάμεσα σε ελεγκτές και πελάτη, η συνηγορία, ο εκφοβισμός, κλπ. Ωστόσο, πάντα υπάρχει η πιθανότητα της παραβίασης των προαναφερθέντων αρχών του Κώδικα Δεοντολογίας, το επάγγελμα , σε εθνικό επίπεδο ή οι ίδιες

ελεγκτικές εταιρίες θα πρέπει να έχουν πάρει μέτρα , ώστε να αντιμετωπίζουν του κινδύνους των παραβιάσεων. Εν ολίγοις, η μη τήρηση των παραπάνω αρχών αποτελεί μη αποδεκτή επαγγελματική συμπεριφορά (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013)

6.6 Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα Δ.Ε.Π.

Σχετικά με την Επιτροπή Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής, που αποτελείται από μια μικρότερη επιτροπή της Διεθνής Ομοσπονδίας Λογιστών, ελέγχει κάθε εσωτερικό ελεγκτή καθεμίας επιχείρησης. Οι εσωτερικοί αυτοί ελεγκτές, υποχρεούνται να εμφανίσουν όλα τα οικονομικά ευρήματα τους στην μηνιαία έκθεση την ελεγχόμενης επιχείρησης.

Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα δεν εξαιρούνται από τους κανόνες που ορίζουν τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στην καθεμία χώρα. Τα Δ.Ε.Π. προβλέπουν, ανάμεσα σε άλλα, τη συνολική ποσοτικοποίηση των παρατηρήσεων που παραθέτει ο ορκωτός ελεγκτής στην έκθεση του. Εμβαθύνουν, επιπλέον, στους παράγοντες που είναι δυνατόν να επηρεάσουν την ανεξαρτησία του ελεγκτή από την ελεγχόμενη επιχείρηση. Τα Δ.Ε.Π. εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα το 2004 με το άρθρο 137 του νόμου 3229/2004 “Ελεγκτές και Πιστοποιητικά Ελέγχου”.

Από τα σημαντικότερα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα, αποτελεί το Δ.Π.Ε. 240 “Ευθύνες του Ελεγκτή σχετικά με Απάτη στον Έλεγχο Οικονομικών Καταστάσεων”, που αφορά στις ευθύνες τις οποίες έχει ο ελεγκτής πάνω στο ζήτημα της ανεύρεσης πιθανής απάτης σε περίπτωση ελέγχου. Βασικότατο στόχο του ελεγκτή αποτελεί η εύρεση και ο υπολογισμός των κινδύνων σημαντικού λάθους εξαιτίας απάτης, η απόκτηση ικανοποιητικών τεκμηρίων των κινδύνων, αλλά και η ανάλογη αντίδραση σε περίπτωση που εντοπιστεί απάτη κατά τον έλεγχο (Λουμιώτης & Τζίφας, 2018).

Τα σφάλματα που εντοπίζονται στις οικονομικές καταστάσεις τοποθετούνται σε δύο κατηγορίες, σε όσα είναι αποτέλεσμα απάτης και σε εκείνα που προκύπτουν από κάποιο λάθος. Η ειδοποιός διαφορά ανάμεσα τους είναι το εάν η υποκείμενη ενέργεια που οδηγεί στο λάθος είναι εκούσια ή ακούσια. Το ενδιαφέρον των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών στρέφεται στις απάτες που έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία σημαντικών σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, και ειδικότερα για λάθη που είναι συνέπεια παραπλανητικής χρηματοοικονομικής

αναφοράς και για λάθη που είναι αποτέλεσμα υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων. Στην πιθανότητα που δεν είναι δυνατόν να οριστεί αν πράγματι υπάρχει απάτη, τότε ανάμεσα στις αντιδράσεις τους είναι και τα παρακάτω:

- Η εύρεση και η αξιολόγηση των κινδύνων σημαντικού λάθους, εξαιτίας απάτης στις οικονομικές καταστάσεις .
- Η απόκτηση ικανοποιητικών ελεγκτικών τεκμηρίων σχετικά με τους πιθανούς κινδύνους σημαντικού σφάλματος, εξαιτίας απάτης, μέσα από το σχεδιασμό και την εφαρμογή των ανάλογων αντιδράσεων.
- Η ανάλογη αντίδραση στην πιθανότητα απάτης στον εντοπισμό της κατά τον έλεγχο. (Αβιανόςetal., 2005).

6.7 Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου ως μέσο πρόληψης της παραποίησης

Χρέος του ελεγκτή είναι η συγκέντρωση ικανοποιητικών ελεγκτικών τεκμηρίων, ώστε να εκφράσει μια άποψη, αναλόγως. Κατά το ΔΠΕ 200 ο ελεγκτής σχεδιάζοντας και εκτελώντας τον έλεγχο, χρειάζεται να αναγνωρίσει τους κινδύνους από σημαντική ανακρίβεια εξαιτίας απάτης. Σύμφωνα με το ΔΠΕ 315 πρέπει να πραγματοποιηθούν οι απαιτούμενες διαδικασίες από τον ελεγκτή, με στόχο να καταλάβει την οικονομική οντότητα, το περιβάλλον της, αλλά και το σύστημα εσωτερικών δικλείδων της. Έτσι, παρέχεται η δυνατότητα, να αναγνωρίσει ο ελεγκτής τους κινδύνους σημαντικού λάθους σε ό, τι αφορά στις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και σε ό, τι αφορά σε ισχυρισμό για υπόλοιπα λογαριασμών και γνωστοποιήσεων, κατηγορία συναλλαγών. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αξιολόγησης είναι σημαντικό ο ελεγκτής να ελέγξει κατά πόσο ο κίνδυνος αποτελεί κίνδυνο απάτης, εάν έχει σχέση με οικονομικές συναλλαγές και αφορά ασυνήθεις συναλλαγές, να αναζητήσει το πόσο πολύπλοκες είναι οι συναλλαγές, την ύπαρξη συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη, καθώς και την υποκειμενικότητα τους.

Η διαδικασία αξιολόγησης της ύπαρξης κινδύνου χρειάζεται να περιλαμβάνουν:

- διάλογοι με τη διοίκηση και τους υπαλλήλους της επιχείρησης, αναζητώντας τους σκοπούς της σε ό, τι αφορά στη δημιουργία συγκεκριμένης ποσότητας κέρδους, την αύξηση του καθαρού κεφαλαίου κινήσεως, τη μείωση των υποχρεώσεων, τα νέα προϊόντα, τον περιορισμό των εξόδων κτλ.
- Λεπτομερείς διαδικασίες, σχετικές με την ορθότητα των κονδυλίων, τα οποία παρουσιάζουν οι οικονομικές καταστάσεις, μέσω της αξιολόγησης λογιστικών και ποιοτικών μεγεθών, δηλαδή αναλύσεις αριθμοδεικτών και κοινών μεγεθών. Το ΔΠΕ 520 επιβάλλει τη διενέργεια με στόχο την εύρεση των περιοχών υψηλού κινδύνου για λάθη, όπως είναι η πραγματοποίηση ελέγχου για μη συνηθισμένες συναλλαγές ασυνήθιστων υπολοίπων.
- Έρευνα και παρατήρηση της λειτουργίας της επιχείρησης, του επιπέδου ανταγωνισμού, των εγκαταστάσεων, των περιουσιακών της στοιχείων, των τάσεων της αγοράς. Κατά το ΔΠΕ 330, πρέπει να καθοριστούν από τον ελεγκτή οι αντιδράσεις του, ώστε να αντιμετωπίσει τους πιθανούς κινδύνους σημαντικού λάθους, εξαιτίας απάτης στις οικονομικές καταστάσεις. Έτσι, χρειάζεται να κρίνει, εάν οι λογιστικές πολιτικές που εφαρμόζονται από την επιχείρηση, ενδεχομένως να χαρακτηρίζονται από ορισμένες ενδείξεις παραπλανητικής χρηματοοικονομικής αναφοράς, η οποία είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας των διοικούντων να ελέγξουν τα κέρδη, μέσω πολύπλοκων συναλλαγών και υποκειμενικών αξιολογήσεων. Ως αποτέλεσμα, διαφαίνεται η ευθύνη του ελεγκτή για να σχεδιάσει και να εφαρμόσει γενικές αντιδράσεις για να αντιμετωπιστούν οι πιθανοί κίνδυνοι σημαντικών λαθών στις οικονομικές καταστάσεις. Επίσης, ευθύνεται για το σχεδιασμό και την εκτέλεση επιπλέον ελεγκτικών διαδικασιών, των οποίων ο χρόνος, η φύση και το μέγεθος βασίζονται και ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς σε επίπεδο ισχυρισμού της διοίκησης. Ακόμη, το ΔΠΕ 330 υποχρεώνει τον ελεγκτή να λαμβάνει πιο αξιόπιστα ελεγκτικά τεκμήρια όσο πιο υψηλό είναι το επίπεδο του ελεγκτικού κινδύνου. Για την επίτευξη του παραπάνω, χρειάζεται να μεγαλώνει την ποσότητα των τεκμηρίων ή να λαμβάνει τεκμήρια πιο αξιόπιστα, καθώς επίσης και τα δύο. Σύμφωνα με το ΔΠΕ 500, οι πληροφορίες

που λαμβάνονται από πηγή ανεξάρτητη της οικονομικής οντότητας, δίνουν μεγαλύτερη ασφάλεια στον ελεγκτή, σε αντίθεση με αυτά από τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης. Επιπλέον, ο ελεγκτής χρειάζεται να τοποθετήσει την αδυναμία να σχηματιστεί μια πρόβλεψη, στην επιλογή της φύσης και του μεγέθους των ελεγκτικών διαδικασιών, πρωτίστως με την πραγματοποίηση σημαντικών διαδικασιών σε επιλεγμένα υπόλοιπα λογαριασμών και ισχυρισμούς που δεν ελέγχονται διαφορετικά, δεύτερον, χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους δειγματοληψίας και τρίτον, εκτελώντας ελεγκτικές διαδικασίες χωρίς προειδοποίηση.

Σπουδαίο, ακόμη, πρότυπο που προσφέρει στο να προλαμβάνεται η παραποίηση του χρηματοοικονομικού αποτελέσματος αποτελεί το ΔΠΕ 620 σχετικά με τη χρήση της εργασίας εμπειρογνώμονα ελεγκτή. Σύμφωνα με το πρότυπο, ορίζεται πως εμπειρογνώμονας είναι το ίδιο το άτομο ή ο οργανισμός που έχει εμπειρογνωμοσύνη σε τομέα εκτός από τη λογιστική ή ελεγκτική, η εργασία του οποίου σε αυτό τον τομέα χρησιμοποιείται από τον ελεγκτή για να αποκτήσει επαρκή ελεγκτικά τεκμήρια. Το πρότυπο περιλαμβάνει καθοδήγηση για να προσδιοριστεί η ανάγκηπρόσληψης ή ανάθεσης σε ειδήμονα του ελεγκτή και τις ευθύνες του ελεγκτή όταν χρησιμοποιεί την εργασία ειδήμονα του ελεγκτή. Η εμπειρογνωμοσύνη πιθανόν να περιέχει ζητήματα όπως είναι η αποτίμηση σύνθετων χρηματοοικονομικών μέσων, η αναλογιστική αξιολόγηση υποχρεώσεων, σχετικά με ασφαλιστικά συμβόλαια κτιρίων και γηπέδων, η εξήγηση συμβολαίων, η αξιολόγηση αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, η αποτίμηση των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων, νόμων και κανόνων, αλλά και η ανάλυση περίπλοκων ή μη συνηθισμένων ζητημάτων φορολογικής συμμόρφωσης (Λουμιώτης & Τζίφας, 2012)

6.8 Ο Ρόλος και η Δράση του Εξωτερικού Ελεγκτή

Αντίθετα με τον εσωτερικό Ελεγκτή, ο Εξωτερικός Ελεγκτής παρέχει υπηρεσίες, χωρίς να σχετίζεται με τους υπαλλήλους ή τους παράγοντες που προσδιορίζουν τις ικανότητες και τα αδύναμα σημεία μιας εταιρίας. Έτσι, με την έλλειψη δεσμού με τη διοίκηση και με την αυτοτελή του δράση διαφαίνεται το κύρος

και η ορθότητα των αποτελεσμάτων που θα δοθούν. Η πραγματοποίηση σοβαρού, όχι υποκειμενικού και τεκμηριωμένου ελέγχου είναι δυνατόν να προχωρήσει, εφόσον δύσκολα θα περιοριστούν τα πεδία δράσης του Εξωτερικού Ελέγχου. Στις πιο πολλές χώρες με μεγάλη οικονομική ανάπτυξη, ο Εξωτερικός Ελεγκτής δεν αποτελεί επάγγελμα, αλλά λειτούργημα. Έτσι, ανάλογα με το πόσο περίπλοκες είναι οι οικονομικές σχέσεις και το πόσο κυριαρχούν τάσεις συγκεντρωτισμού και αύξησης των οικονομικών μονάδων, αναλόγως αποτελεί ανάγκη η οργάνωση και η σύσταση του Εξωτερικού Ελέγχου ανεξάρτητα, με ικανοποιητικό και βεβαίως οριοθετημένο θεσμικό πλαίσιο δράσης. Η καθαρότητα σε ό, τι αφορά στις οικονομικές συναλλαγές στις μέρες μας αποτελεί καθολικό αίτημα για όλες τις επιχειρήσεις, αλλά και για τα ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας. Η εξασφάλιση της καθαρότητας ανεβάζει τον πήχη των προσδοκιών και των απαιτήσεων τόσο, των πελατών όσο και των Εξωτερικών Ελεγκτών. Η ικανότητα των Ελεγκτών να πραγματοποιήσουν το λεπτομερές έργο τους χρειάζεται να αντανakλά στη δομή της προσωπικότητάς τους, αλλά και στο πλάσιμο της επαγγελματικής τους οντότητας. Ο αλάνθαστος χαρακτήρας και το ήθος τους αποτελούν τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα για το σύνολο των Εξωτερικών Ελεγκτών, αφού η ιδιαιτερότητα του λειτουργήματός τους είναι ανάλογη με αυτήν του δικαστή.

Επιπλέον προσόντα που χρειάζεται να κατέχουν αποτελούν τα παρακάτω:

- Εμπειρία, μέσα από την μακρά ανάλογη ενασχόληση.
 - Εργατικότητα και επιμέλεια.
 - Εξειδικευμένες γνώσεις που χρειάζεται να ανανεώνονται συχνά.
 - Διακριτικότητα και διπλωματικότητα σε ό, τι αφορά στις επαφές του και στην πραγματοποίηση των καθηκόντων του.
 - Πνεύμα συνεργασίας, κατανόησης και αλληλοενημέρωσης.
 - Αυτοπεποίθηση και σιγουριά.
 - Κριτική ικανότητα.
 - Ευστροφία, ικανότητα αυτοσχεδιασμού και επινόηση νέων μεθόδων για την επίλυση σύνθετων ζητημάτων
 - Ευκολία στην έκφραση τόσο του γραπτού, όσο και του προφορικού λόγου.
- (Τσαγκλακάνος, 2005)

6.9 Η έκθεση ελέγχου

Κατά το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου 70040, "Διαμόρφωση Γνώμης και Έκθεση επί των Οικονομικών Καταστάσεων", χρέος του Ελεγκτή είναι η διαμόρφωση άποψης σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις με βάση την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που απορρέουν από τα ελεγκτικά τεκμήρια, η έκφραση, βέβαια, της γνώμης αυτής βάσει έκθεσης, η οποία περιγράφει την πηγή της γνώμης αυτής. Επιπλέον, χρειάζεται να προβεί στη σύνταξη ειδικής έκθεσης, η οποία θα απευθύνεται στο Διοικητικό Συμβούλιο της εκάστοτε ελεγχόμενης εταιρία, που επιβάλλεται να συμπεριλαμβάνονται οι σημαντικότερες παρατηρήσεις, συμπεράσματα και υποδείξεις που εμφανίστηκαν κατά τον έλεγχο. Χρέος του Ελεγκτή είναι η διαμόρφωση άποψης σχετικά με το αν οι οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί κατά με το εφαρμοστέο λογιστικό πλαίσιο (ΕΛΠ ή ΔΠΧΑ). Αναλυτικότερα, χρειάζεται να βγάλει συμπέρασμα για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις συνολικά δεν είναι ακριβείς, πράγμα που οφείλεται σε απάτη ή σε λάθος.

Το εν λόγω συμπέρασμα βασίζεται στο εάν:

- Οι αξιολογήσεις και οι εκτιμήσεις της Διοίκησης συμφωνούν με λογιστικό πλαίσιο.
- Τα μη διορθωμένα λάθη δεν είναι σημαντικά.
- Υπάρχουν τα ιδανικά ελεγκτικά τεκμήρια.

Ακόμη, ο Ελεγκτής πρέπει να αξιολογήσει εάν με βάση τις απαιτήσεις του εφαρμοστέου πλαισίου χρηματοοικονομικής αναφοράς εάν:

- Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν, σε ικανοποιητικό βαθμό, τις καίριες λογιστικές αρχές που τέθηκαν σε εφαρμογή.
- Αυτές οι λογιστικές αρχές είναι ικανές και συνεπείς με το λογιστικό πλαίσιο.
- Οι εκτιμήσεις που πραγματοποιήθηκαν από τη διοίκηση είναι δικαιολογημένες.
- Τα στοιχεία που εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις είναι σχετικά, αξιόπιστα, και κατανοητά.

- Οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν ικανοποιητικές πληροφορίες, προκειμένου να δίνουν τη δυνατότητα σε αυτούς που τις χρησιμοποιούν να καταλαβαίνουν τις αρνητικές συνέπειες των σημαντικών συναλλαγών και των απεικονιζόντων συμβάντων. (Λουμιώτης Β. (2012), σελ. 305-306)

Ο Ελεγκτής, μέσα από την έκθεση ελέγχου είναι δυνατόν να εκφράσει 4 διαφορετικά είδη απόψεων σχετικά με το αν οι οικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν εύλογα την οικονομική κατάσταση και την χρηματοοικονομική επίδοση της ελεγχόμενης επιχείρησης, συγκεκριμένα για μια περίοδο, αναλόγως με τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει.

Βασικές κατηγορίες άποψης στις εκθέσεις ελέγχου αποτελούν:

- Σύμφωνη γνώμη. Στην περίπτωση κατά την οποία ο Ελεγκτής συγκέντρωσε ικανοποιητικά και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταρτίστηκαν ανάλογα με τις γενικότερα αποδεκτές λογιστικές αρχές και τα ανάλογα πρότυπα λογιστικής, όμως χωρίς την ύπαρξη διαφοροποιήσεων σε σχέση με αυτές από προηγούμενη οικονομική χρήση και γενικώς, δεν εμφανίζονται παρατηρήσεις που να αλλοιώνουν σημαντικά τις οικονομικές καταστάσεις, ο ελεγκτής εκφέρει γνώμη σύμφωνη. Στην περίπτωση που ο Ελεγκτής συμπεριλαμβάνει παράγραφο έμφασης στην έκθεση ελέγχου, αφορά στη σύμφωνη γνώμη στο εν λόγω θέμα. Μοναδική διαφορά με τη σύμφωνη γνώμη αποτελεί το ότι περιλαμβάνει και την παράγραφο έμφασης.
- Γνώμη με επιφύλαξη (εξαίρεση). Στην περίπτωση που υπάρχουν παρατηρήσεις, που παρόλο που επηρεάζουν την εικόνα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δεν είναι τόσο σημαντικές και πολλές, προκειμένου η συνολική εικόνα της ελεγχόμενης επιχείρησης να καθίσταται παραπλανητική και να χρειάζεται η εκδήλωση αρνητικής γνώμης, ο Ελεγκτής εκφέρει την άποψή του με επιφύλαξη ή εξαίρεση. Κάποιοι από τους λόγους που πιθανόν να οδηγήσουν τον Ελεγκτή σε γνώμη με εξαίρεση είναι: η μείωση του μεγέθους του ελέγχου λόγω της ελεγχόμενης μονάδας ή μη δυνατότητα απόκτησης ικανοποιητικών και ανάλογων ελεγκτικών τεκμηρίων

με καίριες, όμως όχι αρκετές αρνητικές συνέπειες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Συμπερασματικά, αν ο Ελεγκτής τοποθετήσει στην έκθεση ελέγχου ή επισκόπησης παράγραφο έμφασης, εκφράζεται γνώμη με επιφύλαξη με έμφαση θέματος. Η ανάλογη διατύπωση της γνώμης ελέγχου πραγματοποιείται: «Με εξαίρεση τις επιπτώσεις του θέματος (ή των θεμάτων) που μνημονεύεται (ή μνημονεύονται) στην προηγούμενη παράγραφο, κατά τη γνώμη μας οι προαναφερόμενες οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν εύλογα από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση της Εταιρίας κατά την.....».

- Αδυναμία έκφρασης γνώμης. Στην περίπτωση μη απόκτησης ικανοποιητικών και κατάλληλων ελεγκτικών τεκμηρίων με καίριες και αρκετές αρνητικές συνέπειες για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και έπειτα μη δυνατότητα του Ελεγκτή να πάρει θέση για το πόσο αξιόπιστες είναι οι καταστάσεις αυτές. Σε αυτήν την περίπτωση, ο Ελεγκτής δε δέχεται να εκφέρει γνώμη και είναι υποχρεωμένος να καταθέσει στην έκθεση ελέγχου ή επισκόπησης όλους τους ουσιαστικούς παράγοντες που οδήγησαν στην άρνησή τους. Διάφορες αρνητικές συνέπειες σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις είναι αυτές που σύμφωνα με την άποψη του Ελεγκτή: α. δεν παραμένουν σε συγκεκριμένες πληροφορίες, λογαριασμούς ή κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων, β. αν περιορίζονται σύμφωνα με το α., αντιπροσωπεύουν ή θα μπορούσαν να αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό τμήμα των οικονομικών καταστάσεων, (γ) σε σχέση με τις γνωστοποιήσεις, είναι ουσιώδεις για τους χρήστες για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων. Η ανάλογη διατύπωση της έκθεσης ελέγχου πραγματοποιείται: «Δεδομένης της σημαντικότητας των θεμάτων που μνημονεύονται στην προηγούμενη παράγραφο, αδυνατούμε να εκφέρουμε γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων».
- Αρνητική γνώμη. Στην περίπτωση ύπαρξης σημαντικών παρατηρήσεων, οι οποίες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις οικονομικές καταστάσεις, καθιστώντας την μη ολοκληρωμένη ή παραπλανητική, χωρίς όμως να είναι δυνατή η έκφραση γνώμης με επιφύλαξη (εξαίρεση), όπως όταν οι οικονομικές καταστάσεις δεν καταρτίστηκαν βάσει των γενικά παραδεκτών λογιστικών αρχών και των λογιστικών προτύπων, ο Ελεγκτής εκφράζει αρνητική γνώμη. Η ανάλογη διατύπωση της γνώμης ελέγχου πραγματοποιείται:

«Εξαιτίας των θεμάτων που μνημονεύονται στην προηγούμενη παράγραφο, κατά την γνώμη μας, οι προαναφερόμενες οικονομικές καταστάσεις δεν απεικονίζουν εύλογα την οικονομική θέση της Εταιρίας κατά την.....» (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

6.10 Επαγγελματική δεοντολογία και ηθική των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών

Είναι γνωστό πως ο κώδικας επαγγελματικής δεοντολογίας θέτει στα μέλη των οργανώσεων κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές, μέσα από τις οποίες καθορίζεται η συμπεριφορά των μελών τους καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας τους. Τα περισσότερα επαγγέλματα, στην εποχή μας, δημιούργησαν κανόνες και κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας, που θέτουν για τα μέλη τους αυτά που αποτελούν ορθή και επαγγελματική συμπεριφορά. Συγκεκριμένα, η εμπιστοσύνη στα αξιόπιστα αποτελέσματα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων που δείχνει το κοινό, οι μέτοχοι και οι επενδυτές αλλά ταυτόχρονα και ολόκληρη η κοινότητα μιας επιχείρησης, θέτει σημαντικά καθήκοντα στους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές. Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων πολλές φορές αντιμετωπίζουν δυσκολία για να ελέγξουν την ποιότητα των υπηρεσιών των ελεγκτών. Περιμένουν ωστόσο, πως ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής αποτελεί πρόσωπο με επαγγελματική επάρκεια και ορθό χαρακτήρα, κατά τον κώδικα δεοντολογίας του Αμερικανικού Ινστιτούτου Ορκωτών Λογιστών (ΑΙΟΛ). Παρατηρώντας τις πληροφορίες που δίνει το ίδιο Ινστιτούτο, κάθε άτομο, το οποίο εισέρχεται στον κλάδο της ελεγκτικής, δέχεται το καθήκον να ακολουθεί τους κανόνες και τις πεποιθήσεις της, δείχνοντας μεγάλο αίσθημα ευθύνης και αφοσίωσης στην δεοντολογία και τα ελεγκτικά πρότυπα του επαγγέλματος. Η δημιουργία κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας είναι σημαντική προϋπόθεση για την εξέλιξη του επαγγέλματος των ελεγκτών. Η μη ακεραιότητα κατά τον έλεγχο πιθανόν να είχε αρνητικά αποτελέσματα για τον συνολικό κλάδο. Για τη μείωση και απαλοιφή ανάλογων καταστάσεων, η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC), δημιούργησε κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας και ηθικής, που περιέχει αρχές, κανόνες και οδηγίες πρακτικές, οι οποίες χρειάζεται να πληρούν:

α) οι επαγγελματίες λογιστές ή ελεγκτές που είναι μέλη της IFAC,

β) οι επαγγελματίες που ασκούν τον έλεγχο σαν ελεύθεροι επαγγελματίες ή μέσω ελεγκτικών εταιρειών και

γ) οι επαγγελματίες που είναι υπάλληλοι επιχειρήσεων, λογιστές ή εσωτερικοί ελεγκτές. Κατά με το Άρθρο 19 του ν.3693/08 οι νόμιμοι ελεγκτές και τα ελεγκτικά γραφεία έχουν χρέος να τηρούν τον εν λόγω κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας της IFAC, εκτός των καταστάσεων που η Επιτροπή, με βάση την κανονιστική διαδικασία που παραπέμπει το άρθρο 48 παράγραφος 2 της οδηγίας 2006/43/EK, καθιερώσει μέτρα εφαρμογής που θα βασίζονται στις αρχές της επαγγελματικής δεοντολογίας. (Γάντζος & Χονδράκης, 2006)

6.10.1 Βασικές αρχές του κώδικα δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών

Βασικές αρχές του κώδικα δεοντολογίας αποτελούν οι παρακάτω:

- Εμπιστευτικότητα (confidentiality).
- Επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια (professional competence and due care)
- Τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια.
- Ακεραιότητα (integrity).
- Αντικειμενικότητα (objectivity).
- Επαγγελματική συμπεριφορά (professional behavior).

Συνεπώς, κάποιος επαγγελματίας ελεγκτής, κατά τον έλεγχο έχει χρέος να εμφανίζει τα εν λόγω χαρακτηριστικά, να είναι επαγγελματικά ορθός, να διαθέτει ευσυνειδησία και ευθύνη για το κοινό συμφέρον. Οι εξωτερικοί χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, λοιπόν, θα στηριχτούν στην άποψη του ελεγκτή που αφορά στην αξιοπιστία τους, ο ελεγκτής χρειάζεται να ακολουθεί τις κατευθυντήριες οδηγίες του κώδικα δεοντολογίας (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

6.10.2 Η ανεξαρτησία του ελεγκτή

Βασικός στόχος του επαγγελματία ελεγκτή αποτελεί η εξασφάλιση της εμπιστοσύνης ανάμεσα σε αυτόν και τρίτα άτομα, σχετικά με την αξιολόγηση του αντικειμένου της υπηρεσίας, γεγονός που λειτουργεί βάσει ορισμένων κριτηρίων. Σημαντικός παράγοντας για τις υπηρεσίες εξασφάλισης (έλεγχος, επισκόπηση κτλ.), είναι το πόσο ανεξάρτητος είναι ο ελεγκτής. Ειδικότερα, ο κώδικας μπορεί να εντοπίσει πως στις περιπτώσεις των ανώτερων υπηρεσιών ο επαγγελματίας ελεγκτής χρειάζεται να είναι στην πραγματικότητα, αλλά και να παρουσιάζεται ανεξάρτητος στην έκφραση της γνώμης του σχετικά με τα θέματα που αφορούν στο δημόσιο συμφέρον.

Κατά τον deAngelo(1981), ποιότητα ελέγχου αποτελεί η κοινή πιθανότητα πως ένας ελεγκτής θα βρει ένα σημαντικό λάθος στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και θα το εμφανίσει στην ανάλογη έκθεση ελέγχου του. Η ποιότητα του ελέγχου είναι συνδεδεμένη με την ανεξαρτησία του ελεγκτή. Η περίπτωση να εντοπίσει ο ελεγκτής ένα σημαντικό σφάλμα εξαρτάται από τις τεχνικές γνώσεις και την επαγγελματική εμπειρία του κάθε ελεγκτή. Η πιθανότητα ωστόσο να το εμφανίσει στην έκθεση του, εξαρτάται από την ανεξαρτησία του σε σχέση με την επιχείρηση. Ο ελεγκτής πρέπει να μένει ανεξάρτητος και να μην επηρεάζεται από πιθανές πιέσεις της επιχείρησης να μην εμφανίσει ένα ζήτημα. Ακόμη, η ανεξαρτησία του ελεγκτή πιθανόν να λεχθεί πως θίγεται με την πρακτική ανταγωνισμού της «τιμολόγησης κάτω του κόστους», σύμφωνα με την οποία οι ελεγκτικές επιχειρήσεις παρέχουν προσφορά για τον έλεγχο μιας εταιρείας, με ελάχιστη χρηματική ανταμοιβή. Λέγεται πως οι ελεγκτικές εταιρίες με το να εισπράττουν μικρότερη χρηματική αμοιβή, έχουν ως στόχο να ολοκληρώσουν τα έσοδα στο σύνολό τους, καθαρά από την παροχή ελεγκτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών προς την ελεγχόμενη επιχείρηση. Ωστόσο, παρέχοντας υπηρεσίες σε χαμηλό ελεγκτικό κόστος αμφισβητείται η ανεξαρτησία του ελεγκτή και γεννιούνται ερωτήσεις όσον αφορά την ποιότητα του ελέγχου.

Κατά την όγδοη ελεγκτική οδηγία 2006/43/ΕΕ/2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν πως τόσο ο επαγγελματίας ελεγκτής, όσο και ο φορέας ελέγχου διαθέτουν τα κριτήρια ανεξαρτησίας από τον εκάστοτε πελάτη και

δεν εμπλέκονται στο να ληφθούν αποφάσεις για την εταιρία. Ειδικότερα, το άρθρο σχετικά με την ανεξαρτησία, εξασφαλίζει πως οι νόμιμοι ελεγκτές που πραγματοποιούν τον έλεγχο μιας επιχείρησης:

1. αναφέρουν κάθε έτος εγγράφως στην ελεγκτική επιτροπή την ανεξαρτησία τους απέναντι στην ελεγχόμενη οντότητα.
2. παρουσιάζουν ετησίως στην ελεγκτική επιτροπή όλες τις συμπληρωματικές υπηρεσίες που παρείχαν στην ελεγχόμενη επιχείρηση.
3. ερευνούν μαζί με την ελεγκτική επιτροπή πιθανούς κινδύνους στην ανεξαρτησία των νόμιμων ελεγκτών και τις εξασφαλίσεις που πραγματοποιούνται για τη μείωση των εν λόγω απειλών, όπως αποδεικνύονται από τους νόμιμους ελεγκτές ή τα ελεγκτικά γραφεία κατά το άρθρο 22 παράγραφος 3lex.europa.eu).

6.11 Εκτίμηση Κινδύνων από τους Ελεγκτές

Οι ελεγκτικές επιχειρήσεις ευθύνονται για τους πελάτες, αλλά και για τρίτους ,για τις πράξεις τους ή για τυχόν παραλείψεις. Δικαιούνται να δείξουν με στοιχεία πως οι ελεγκτές έπραξαν τις υποχρεώσεις τους. Αμέλεια επικρατεί όταν ο ελεγκτής δεν καταφέρνει να ακολουθήσει τα πρότυπα, τα οποία ο νόμος ορίζει για να εκτελέσει την εργασία του. Η μη επιτυχία να ολοκληρώσει άρτια τις υποχρεώσεις του λέγεται συνηθισμένη αμέλεια και δεν πρέπει να συνδέεται με την βαριά αμέλεια ή ακόμη και με την απάτη. Η συνηθισμένη αμέλεια είναι ακούσια. Ωστόσο, μια επιπόλαιη πράξη που έχει ως αποτέλεσμα την απομάκρυνση από τα πρότυπα που ορίζουν οι ελεγκτικοί κανόνες αποτελεί βαριά αμέλεια.

Απάτη αποτελεί η στοχευόμενη μη ακρίβεια ή η απόκρυψη ενός συμβάντος. Προτού από την εκδήλωση άποψης σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις, ο ελεγκτής έχει στόχο να μειώσει τον κίνδυνο πράττοντας τις ελεγκτικές εργασίες του έως το βαθμό που θα είναι εξασφαλισμένος ότι οι καταστάσεις δεν έχουν αλλοιωθεί σημαντικά. Οι ελεγκτικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν μεθόδους, ώστε να μειώσουν το κόστος από λάθος επιλογές πελατών ή προσωπικά τους λάθη. Η αξιολόγηση του κινδύνου από την μεριά των ελεγκτών αποτελεί μια διαδικασία μέσω της οποίας διαφαίνεται και μελετάται ο κίνδυνος.

Οι παράγοντες κινδύνου είναι οι παρακάτω:

- **Ενυπάρχον κίνδυνος:** αποτελεί τον κίνδυνο που σχετίζεται με ευαίσθητα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και είναι διαθέσιμα σε τρίτα πρόσωπα ή περίπλοκες διαδικασίες κατά τη λειτουργία της εταιρίας και δεν τις προστατεύει ολοκληρωτικά ο εσωτερικός έλεγχος.
- **Κίνδυνος ελέγχου:** αποτελεί τον κίνδυνο που κρύβεται όταν συμμετέχουν σημαντικά σφάλματα και ο εσωτερικός έλεγχος δεν τα διακρίνει άμεσα.
- **Κίνδυνος εντοπισμού:** η αλλοίωση έχει συμβεί, όμως ο ελεγκτής κατά την πραγματοποίηση του ελέγχου του δεν ήταν δυνατόν να την διακρίνει.

Ελεγκτικός κίνδυνος = Ενυπάρχον κίνδυνος * Κίνδυνος ελέγχου * Κίνδυνος εντοπισμού

6.12 Τρόποι Αντιμετώπισης της Λογιστικής Απάτης και των Παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Στην παρούσα ενότητα θα αναλυθούν κάποιοι από τους τρόπους πρόληψης, αλλά και αντιμετώπισης των λογιστικών απατών. Ταυτόχρονα, θα καταγραφεί και ως εντοπισμός των αλλοιωμένων οικονομικών καταστάσεων από την πλευρά των οικονομικών οντοτήτων, καθώς και από αυτήν των εξωτερικών παραγόντων.

Σύμφωνα με τους Lendez και Korevec (1999) σχετικά με την πρόληψη, πιστεύουν ότι αυτή πραγματοποιείται μέσα από ένα θετικά διαμορφωμένο πλαίσιο εργασίας, με αξιόλογους και έμπιστους ανθρώπους στο κομμάτι της παραγωγής, οι οποίοι θα βρίσκονται σε συνεχή εκπαίδευση για οποιαδήποτε αλλαγή συμβεί και θα τηρούν έναν σαφή και άμεσο κώδικα ηθικής.

Ωστόσο, ο Porter (2003) αφοσιώθηκε στην ηλεκτρονική προστασία που πιθανόν να υιοθετήσει μια οντότητα, παρουσιάζοντας σαν τρόπους αντιμετώπισης του ζητήματος της απάτης τόσο την πρόληψη, όσο και τον εύρεσή της. Αναλυτικότερα, με την έννοια της πρόληψης εννοεί τους ελέγχους, οι οποίοι σκοπεύουν τη μείωση της χρήσης των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης από ανθρώπους, οι οποίοι δεν διαθέτουν την ανάλογη αρμοδιότητα και περιέχει τα τείχη

προστασίας (firewalls), τους σαρωτές περιεχομένου ιστοσελίδων και ηλεκτρονικών μηνυμάτων και τις κάρτες ελέγχου πρόσβασης των χρηστών. Όσον αφορά στον εντοπισμό, τα διαθέσιμα προγράμματα ενημερώνουν το κατάλληλο τμήμα στην πιθανότητα απάτης.

Σύμφωνα με τον Σπάθη (2002), προσκομίζονται μοντέλα, αλλά και υποδείγματα που χρησιμοποιούνται από τους ελεγκτές, ώστε να αναδειχθούν οι παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις. Γίνεται εφαρμογή σε μεταβλητές ποσοτικές και ποιοτικές με την αρωγή σύγχρονων τεχνικών τόσο της στατιστικής, όσο και της επιχειρησιακής έρευνας. Δείγμα αποτελούν οι πολλές μεταβλητές παλινδρομήσεων, η ανάλυση και τα ευφυή και υβριδικά συστήματα.

Θέλημα των Chen και Du το 2009 ήταν να φτιάξουν ένα μοντέλο που θα μπορούσε να προβλέψει, αλλά και να εντοπίσει τις οικονομικές οντότητες που κάλυπταν πιθανή οικονομική απάτη. Έτσι, η ενασχόλησή τους ήταν με την εφαρμογή των datamining και των νευρωνικών δικτύων. Από τα στοιχεία που βρέθηκαν στην παρούσα μελέτη, στην οποία χρησιμοποιήθηκαν ποικίλοι αριθμοδείκτες και 68 εισηγμένες επιχειρήσεις, ήταν ότι η προσέγγιση από την μέθοδο των νευρωνικών δικτύων ήταν πιο αποτελεσματική από εκείνη των datamining (Chenet al., 2009)

6.12.1 Ο Εσωτερικός Ελεγκτής

Αναλυτικότερα, όσον αφορά στους εσωτερικούς ελεγκτές, χρειάζεται να επισημανθεί ότι εκείνοι αποτελούν τους πρώτους που τοποθετούν το βασικό λίθο για έναν σαφή και ποιοτικό έλεγχο, εφόσον έχουν γνώση της επιχείρησης και των ιδιομορφιών της, τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργεί, αυτές του ανταγωνισμού πίεσης κ. ά. Συμπερασματικά, χρειάζεται να ετοιμάζουν τις συνθήκες για τους εξωτερικούς ελεγκτές, αλλά και να τους παρέχουν βοήθεια κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Αντίθετα, ανάμεσα στα μέλη της ομάδας ελέγχου χρειάζεται να υπάρχει ορθή συνεργασία και αλληλοκατανόηση, ανταλλαγή γνώμων και μια κοινή σκέψη σχετικά με τη διαδικασία του ελέγχου. Τα μέλη χρειάζεται να κάνουν συζητήσεις για τα στοιχεία που βρέθηκαν κατά τον έλεγχο, να ανταλλάζουν γνώσεις και εμπειρίες που πιθανόν να είναι αρκετά χρήσιμες για την παρουσίαση της παραποίησης. Σημαντικά ζητήματα που πιθανόν να συζητηθούν αποτελούν όσα σχετίζονται με την δομή και το

πόσο πολύπλοκη είναι η επιχείρηση, το είδος των συναλλαγών που πραγματοποιούνται, τον χαρακτήρα και το ιστορικό της πλαίσιο, τον τομέα που δραστηριοποιείται, τον ρόλο, αλλά και τις αποφάσεις των διοικούντων σχετικά με ποικίλα ζητήματα, τη διάκριση υποχρεώσεων κτλ. Η συλλογή στοιχείων από τα μέλη της ομάδας ελέγχου για την περίπτωση καίριων λαθών εξαιτίας της παραποίησης έχει τα παρακάτω 3 στάδια:

- Εντατική έρευνα από τη διοίκηση, από την επιτροπή ελέγχου, του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, αλλά και διάφορων τομέων της εταιρίας. Τα μέλη της ομάδας ελέγχου χρειάζεται να συζητούν με τους διευθυντές, καθώς και με τα στελέχη που είναι κατώτερα, να ελέγχει και να σημειώνει τις αντιδράσεις τους σε ύποπτες δραστηριότητες (στο χρηματοοικονομικό και λειτουργικό τμήμα) και πιθανές απάτες.
- Γενικότερη ανάλυση χρηματοοικονομικών και μη παραγόντων, οι οποίοι εμπεριέχονται στο Προσάρτημα της επιχείρησης.
- Εύρεση και καταγραφή παραγόντων, οι οποίοι είναι σχετικοί με την πιθανότητα παρουσίασης παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων (Παπαστάθης, 2003).

6.12.2 Η Διοίκηση

Οι διοικούντες, αντίθετα, οφείλουν να καταλαβαίνουν τον σημαντικό ρόλο του ελεγκτή τόσο για την επιχείρηση, όσο και για την κοινωνία. Χρέος του ελεγκτή δεν πρέπει να είναι η λειτουργία υπό την πίεση των ανώτατων στελεχών, όμως η ελευθερία χρόνου, προκειμένου να ολοκληρωθεί αποτελεσματικά η ελεγκτική διαδικασία. Άλλωστε, ο ορθός έλεγχος έχει υψηλό χρηματικό και χρονικό κόστος για την εταιρία που χρειάζεται να υποστεί την εν λόγω κατάσταση. Για να αποφευχθούν άσχημες καταστάσεις θα ήταν καλό να υπάρχει και η πρόβλεψη ορισμένων μέτρων από την επιχείρηση για να παρεμποδιστούν και να εντοπιστούν με κρυφούς τρόπους τέτοιες καταστάσεις.

Επιπλέον, σημαντική θα ήταν και η συμβολή με την διαδικασία αποτίμησης της ηθικής και του βίου των ανωτάτων στελεχών, τα οποία διαθέτουν πρόσβαση στην ελεγκτική διαδικασία αλλά και ο εξονυχιστικός έλεγχος και των ελεγκτών. Ο πιο

ουσιώδης παράγοντας που συμβάλλει στην καταπολέμηση της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων αποτελεί η αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία της επιχείρησης. Τα σημαντικά διοικητικά μέλη της παρούσας διακυβέρνησης αποτελούν το διοικητικό συμβούλιο, η επιτροπή ελέγχου, τα ανώτατα μέλη της διοίκησης, οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές, καθώς και οι κυβερνώντες. Γενικά, η ευθύνη κατά τη διαδικασία ελέγχου πήγαινε στους εξωτερικούς ελεγκτές, αλλά και στην κυβερνητική πολιτική που είναι ικανή να εξασφαλίσει την ορθότητα και την αλήθεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. (Παπαστάθης, 2014)

6.12.3 Το κράτος

Οι κρατικοί φορείς χρειάζεται να λάβουν ορισμένα αποτελεσματικά μέτρα με στόχο την τιμωρία ανώτατων μελών και εταιριών, οι οποίοι παίρνουν μέρος σε ανάλογες καταστάσεις. Σκοπός των παραπάνω είναι ο σωφρονισμός αυτών που πραγματοποίησαν την παραποίηση, καθώς και ο παραδειγματισμός όσων επιθυμούν να προχωρήσουν σε αντίστοιχες πράξεις.

Για τον λόγο αυτό υπάρχουν φορείς του δημοσίων αρχών οι οποίοι μεριμνούν για τους ελέγχους των οικονομικών οντοτήτων και την επιβολή ποινών, όποτε διαπιστωθούν παραποιήσεις και απάτες.

6.12.3.1. Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ)

Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ άρθρο 31 Π.Δ 9/21-2-2011, μια από τις βασικές και σημαντικότερες υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν για είναι η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ) για την καταπολέμηση, στην αρχή της φοροδιαφυγής αλλά και λίγα χρόνια αργότερα στις καταπολεμήσεις κάθε είδους φορολογικής, λογιστικής άπατης.

Ιδρύθηκε από το υπουργείο οικονομικών και άρχισε να λειτουργεί το 1997. Αποστολή της νέας υπηρεσίας ήταν η πάταξη της φοροδιαφυγής αλλά επίσης μια από τις πρωταρχικές αρμοδιότητες της ήταν η διερεύνηση και δίωξη άλλων οικονομικών εγκλημάτων, απατών, παραβάσεων και άλλων παρανόμων πράξεων.

Στις αρμοδιότητες του ΣΔΟΕ περιλαμβάνονται:

- Η έρευνα, ο εντοπισμός και η καταστολή οικονομικών παραβάσεων ιδιαίτερης βαρύτητας και σημασίας, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ζέπλυμα χρήματος), οι απάτες και παρατυπίες, οι παραβάσεις που σχετίζονται με προμήθειες, επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις, οι παράνομες χρηματιστηριακές και χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και γενικά οι οικονομικές απάτες σε βάρος των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξάρτητα από τον τόπο τέλεσης.
- Ο προληπτικός έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας καθώς και ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος, ιδίως στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, με έμφαση στον Φ.Π.Α., καθώς και ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων της τελωνειακής νομοθεσίας.
- Η έρευνα, αποκάλυψη και καταπολέμηση παράνομων συναλλαγών, απατών και δραστηριοτήτων, που διενεργούνται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων, του διαδικτύου και νέων τεχνολογιών.
- Η πρόληψη, δίωξη και καταπολέμηση άλλων παραβάσεων, όπως παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και εκρηκτικών, πρόδρομων και ψυχοτρόπων ουσιών, τοξικών και επικίνδυνων ουσιών (ραδιενεργά και πυρηνικά υλικά, τοξικά απόβλητα κλπ.), αρχαιοτήτων και πολιτιστικών αγαθών.
- Η επιτήρηση του θαλάσσιου χώρου με διενέργεια ελέγχων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου.
- Η προστασία, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες, του αιγιαλού και της παραλίας, ως και των ανταλλάξιμων και δημόσιων κτημάτων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών, από τις αυθαίρετες καταπατήσεις και κατασκευές αυτών¹

¹πηγή: http://el.wikipedia.org/wiki/Σώμα_Δίωξης_Οικονομικού_Εγκλήματος, www.e-forosimv.gr και Κ.Β.Σ άρθρο 31 Π.Δ 9/21-2-2011.

6.12.3.2 Ειδικά Συνεργεία Ελέγχου και Επανελέγχου

Τα ειδικά συνεργεία έλεγχου συγκροτούνται με απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών και αποτελούνται από εφοριακούς υπαλλήλους και ο σκοπός τους είναι διενέργεια προληπτικών ελέγχων, τακτικών ελέγχων ή επανελέγχων. Επίσης, τείνουν να αποτελέσουν το πιο σταθερό μηχανισμό έλεγχου αφού τις τελευταίες δεκαετίες με αποφάσεις του Υπουργείου Οικονομικών γίνονται πλήθη ελέγχων με σκοπό τον οριστικό έλεγχο συγκεκριμένων οικονομικών υποθέσεων σοβαρότατων οικονομικών εγκλημάτων. Γίνεται αντιληπτό ότι όσο συγκλίνει ο κλοιός προς την αντιμετώπιση των απατών, τόσο πιο δύσκολη είναι η δυνατότητα πράξης της απάτης και της οικονομικής παρανομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία, παρουσιάστηκαν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, τα είδη τους, ο σκοπός της κάθε μίας, οι αρχές που οφείλουν να ακολουθούν, αλλά και η σημασία τους για μια οικονομική οντότητα. Στην συνέχεια, έγινε προσπάθεια να διατυπωθεί η έννοια της λογιστικής απάτης, οι τρόποι με τους οποίους διαπράττεται, τα κίνητρα και τα οφέλη που οδηγούν σε αυτή. Ακόμη, αναλύθηκαν σημαντικές έννοιες, όπως, η Δημιουργική Λογιστική, οι Εικονικές Πωλήσεις, η Λογιστική Κάθαρση και το πώς συνδέονται με την λογιστική απάτη και την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Σε παρακάτω ενότητες ορίστηκε η έννοια της Ελεγκτικής, το φάσμα των οικονομικών ελέγχων από εσωτερικούς και εξωτερικούς φορείς, οι διαφορές

εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, και ο κώδικας ηθικής που ακολουθείται και από τους δύο. Έγινε σαφής ο κώδικας που πρέπει να ακολουθούν οι ορκωτοί ελεγκτές, καθώς και η σύνθεση των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων.

Συμπερασματικά, για κάθε ένα οικονομικό στοιχείο μιας επιχείρησης (πωλήσεις, αγορές, προσωπικό, περιουσιακά στοιχεία, πελάτες, προμηθευτές κ.α.), ελλοχεύει πάντα ένας τρόπος να παραποιηθεί το στοιχείο αυτό από τους χρήστες της επιχείρησης στα πλαίσια του παράνομου και του αθέμιτου, προκειμένου να εισρεύσουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη σε αυτήν.

Ο λόγος που οι οικονομικές οντότητες προσπαθούν να επωφεληθούν από την ωραιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεών τους είναι, διότι το σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, έχει αυξήσει ραγδαία τον ανταγωνισμό και οι συνθήκες μερικές φορές μπορεί να γίνουν δυσμενείς. Η έλλειψη ταμειακής ρευστότητας, τα χαμηλά ίδια κεφάλαια κίνησης που οδηγούν σε (δανειοδοτήσεις), η ανάγκη για εμφάνιση αυξημένων εσόδων και κερδών, και της αποδοτικότητας είναι επίσης κίνητρα που οδηγούν στην απάτη.

Από την άλλη, ο λόγος που διαπράττεται λογιστική απάτη εις βάρος της επιχείρησης οφείλεται σε παράγοντες εντός και εκτός της επιχείρησης. Θα πρέπει οι ιδιοκτήσεις των εταιρειών να προσλαμβάνουν ικανό προσωπικό, με ακριβοδίκαιο χαρακτήρα και ηθικούς κώδικες, με το οποίο θα διατηρεί καλές σχέσεις και συνεργασία, προσφέροντας ικανοποιητικά πακέτα αποδοχών έτσι, ώστε να είναι και το προσωπικό ευχαριστημένο με τον εργοδότη του και να μην υπάρχει κίνητρο εξαπάτησης. Τα άτομα που θα αποτελούν το διοικητικό συμβούλιο, να έχουν έναν εξίσου κώδικα ηθικής και να έχουν προβεί σε αξιολογήσεις από τους επενδυτές των οικονομικών οντοτήτων, έχοντας βγάλει οι δεύτεροι το πόρισμα, πώς θα εργάζονται για την ανάπτυξη και την αύξηση της αποδοτικότητας στα πλαίσια των νόμων και των κανόνων του κράτους.

Επίσης, οι ελεγκτές θα πρέπει να εργάζονται με ηθική, ακεραιότητα και να μην δελεάζονται με χρηματισμούς και άλλες δωροδοκίες από τις επιχειρήσεις που βρίσκονται υπό έλεγχο. Η σωστή συνεργασία μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και εξωτερικού οδηγεί σε αποφυγή εκούσιων λαθών και καλύτερων εκθέσεων ελέγχου. Με αυτόν τον τρόπο, οι ελεγκτικές εταιρείες γίνονται πιο ακριβοδίκαιες και αξιοκρατικές εμπνέοντας δικαιοσύνη και εμπιστοσύνη.

Φτάνοντας στο τέλος αυτής της διαδρομής, ένα από συμπεράσμα αποτελεί το ότι οι οικονομικές οντότητες που ωραιοποιούν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις,

είναι διατεθειμένες να πράξουν λογιστικές απάτες ανελλιπώς. Με άλλα λόγια, η πρόθεση για παρανομία είναι μεγαλύτερη από τον φόβο του ελέγχου και της συνέπειας που θα ακολουθήσει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- ✚ Γαγάνης Χ. & Ζοπουνίδης Κ. (2011), Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων: Μεθοδολογικό Πλαίσιο και Εφαρμογές, Έκδοση 1η ή 2η,σελ. 45-66, 96, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα

- ✚ Καζαντζής Ι. Χ., (2006), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μια συστηματική προσέγγιση εννοιών, αρχών και προτύπων, σελ. (...) Εκδόσεις Business Plus Α.Ε, Πειραιάς

- ✚ Κάντζος Α.& Χονδράκης Α. (2006),Έκδοση 1ηΕλεγκτική θεωρία και Πρακτική, Αθήνα

- ✚ Κόντος Γ. (2019) Λογιστικήτραπεζών και εταιρειών Leasing & factoring 3η Έκδοση Εκδόσεις Διπλογραφία Αθήνα

- ✚ Λουμιώτης Β., Τζίφας Β. (2012). «Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων

- ✚ Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π. (2017), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και εφαρμογές, pp. 18-19 1η Έκδοση , Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική Αθήνα

- ✚ Νεγκάκης Χ. (2015), Διεθνή πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς: Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, 1η Έκδοση Θεσσαλονίκη

- ✚ Νεγκάκης Χ, Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου 1η Έκδοση , Εκδόσεις Διπλογραφία Θεσσαλονίκη

- ✚ Ντζανάτος Δ. (2008) Δημιουργία των σημειώσεων (notes) των οικονομικών καταστάσεων και έλεγχος της πληρότητάς τους 1η Έκδοση Εκδόσεις Καστανιώτης Αθήνα

- ✚ Παπαστάθης Π. (2014) Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) και η Πρακτική Εφαρμογή του

- ✚ Σπάθης Χ. (2002), “Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων”, Λογιστής, τεύχος 570, σελ. 1286-1294

- ✚ Τσακλάγκανος Α. (2005). Ελεγκτική, 1η Έκδοση εκδόσεις Αδελφοί Κυριακίδη ΑΕ, Θεσσαλονίκη

- ✚ Φίλος Ι.(2004), “Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων” 1η Έκδοση Εκδόσεις IQGroup Αθήνα

Ξενόγλωσση

- ✚ Abarbanell, J. S. & Bernard, V. L. (1992), The journal of finance, Tests of analysts' overreaction/underreaction to earnings information as an explanation for anomalous stock price behavior, **47**(3), 1181-1207
- ✚ Abbasi, Ahmed, et al. "Metafraud: a meta-learning framework for detecting financial fraud." *Mis Quarterly* (2012): 1293-1327
- ✚ Agrawal, A., Jaffe, J.F. & Karpoff, J.M. (1999), "Management turnover and governance changes following the revelation of fraud", *Journal of Law and Economics*, Vol. **42**, No.1, pp.309-342 et al
- ✚ Asthana, S., Balsam, S., and Kim, S. (2009), "The effect of Enron, Andersen, and Sarbanes-Oxley on the US market for audit services", *Accounting Research Journal*, Volume 22, Issue 1, pp.4-26
- ✚ Chen, Wei-Sen, and Yin-Kuan Du. "Using neural networks and data mining techniques for the financial distress prediction model." *Expert systems with applications* 36.2 (2009): 4075-4086.
- ✚ Duska, R., Duska, B. and Ragatz, J. (2011), "Accounting Ethics", Wiley Online Library, 2nd edition, Wiley-Blackwel, United Kingdom.

- ✚ Elliot et al. (2005), “Relation between creative accounting and corporate governance”

- ✚ Richard C. Hollinger, John P. Clark (1983), Theft by Employees, Lexington Books

- ✚ Jordan, et al. (2004), Journal of Applied Business Research (JABR), Big bath earnings management: the case of goodwill impairment under SFAS, **142**

- ✚ Kokoszka & Richard J. (2003), Risk Watch Internal Auditor, Recognizing the signs: internal auditors can help organizations avoid the risks associated with inappropriate earnings management by understanding the symptoms and sharing their knowledge, 64-67

- ✚ Lendez A. & Korevec J. (1999), Journal of Corporate Accounting & Finance. How to Prevent and Detect Financial Statement Fraud, ,**11**, No.1, p. 47-543

- ✚ Li (2006) - “Creative Accounting” – p. 49

- ✚ Cunningham (2005) – “Creative Accounting” – Li – p. 47

- ✚ Mulford, Charles W. & Comiskey, Eugene E. (2002), The Financial Numbers Game: Detecting Creative Accounting Practices, John Wiley and Sons, Inc., New York

- ✚ Mautz, R. K. & Sharaf H. A. (1961), The Philosophy of Auditing, American Accounting Association

- ✚ Montgomery, Robert Hiester. Auditing theory and practice. The Ronald press company, 1912.

- ✚ Naser, Kamal. International Journal of Commerce and Management (1998).

- ✚ Sauer R. (2002), Financial statement fraud: The boundaries of liability under the federal securities laws. Business Lawyer 57(3): 955–997.)

- ✚ Simeunovid, N., Grubor, G., & Ristid, N. (2016), “Forensic accounting in the fraud auditing case”, The European Journal of Applied Economics, 13(2), pp. 45-56

Διαδικτυακές πηγές

- ✚ Κ.Β.Σ άρθρο 31 Π.Δ 9/21-2-2011
- ✚ ΦΕΚΑριθ. 2848 ΤεύχοςΒ, Απόφασηαριθ. 41658/722, 2012
- ✚ Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 240
- ✚ S.A.S (Statement on Auditing Standards) Νο99 (2004), το Αμερικανικό Ινστιτούτο ορκωτών λογιστών
- ✚ <https://www.mygalaxy.gr/bg>

- ✚ <https://www.taxheaven.gr/circulars/23147/arora>
- ✚ <http://www.kathimerini.gr/122631/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/xeirotero-skandalo-kai-apo-thn-enron>
- ✚ <http://www.inefan.gr/ το-χρονικό-της-κατάρρευσης>
- ✚ http://www.hiia.gr/internal_audit_orismos.htm
- ✚ <https://www.jstor.org/stable/245377>

- ✚ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0043&from=ET>
- ✚ el.wikipedia.org/wiki/Σώμα_Δίωξης_Οικονομικού_Εγκλήματος
- ✚ <https://www.e-forosimv.gr/details.asp?ID=2787&cat=1>
- ✚ <http://www.investopedia.com/terms/b/bigbath.asp>